

B. VU EDUKOLOGIJOS KATEDROS ARCHYVAS

Vilniaus universiteto Edukologijos katedros istorijos bruožai

Sudarė Leonas Jovaiša

Pratarmė

1979 metais Vilniaus universitetas šventė 400 metų sukakties jubiliejų. Ta proga Universiteto rektoratas įpareigojo rašyti katedros istoriją bei dienoraštį. Tam tikslui skyrė didelį albumą. Į jį turėjo būti dedami tekstai, fotografijos ir kitokia medžiaga. Vėliau Rektoratas surengė tų albumų parodą, geriausius apdovanojo padėkos raštais. Jį gavo ir Pedagogikos katedros (taip tada vadinosi Edukologijos katedra) albumas. Maždaug per 20 metų sukaupti įvairių autorių tekstai čia ir spausdinami.

Pirmaisiais metais albumo sudarytojas ir redaktorius buvo šių eilučių autorius, vėliau pavedė docentei Magdalenai Karčiauskienei rūpintis katedros istorija, o jai išėjus

iš katedros, albumą tvarkė laborantė Rita Raudeliūnaitė.

Tais metais katedroje dirbo:

Vanda Aramavičiūtė, docentė, pedagogikos mokslų kandidatė;

Vytautas Bernotas, docentas, pedagogikos mokslų kandidatas;

Leonas Jovaiša, profesorius, pedagogikos mokslų daktaras, katedros vedėjas;

Magdalena Karčiauskienė, docentė, pedagogikos mokslų kandidatė;

Kazys Poškus, docentas, pedagogikos mokslų kandidatas;

Stasė Valatkienė, docentė, pedagogikos mokslų kandidatė.

Jų straipsniai apibūdina katedros veiklos raidą.

L. Jovaiša

1. 1919–1978 metai

Pedagogikos katedros raidos pradžia

Vilniaus universiteto 400 metų istorijos vingiuose iki 1919 metų nebuvo institucijos, kuri telktų pedagogikos specialistus. Tarybų valdžia, 1919 metų kovo 13 dienos dekretu atkūrusi Vilniaus universitetą, įsteigė jame Pedagogikos fakultetą ir Eksperimentinės pedagogikos laboratoriją. Fakultetui ir labora-

torijai vadovauti paskirtas Jonas Vabalas-Gudaitis, kuris jau nuo tų metų sausio mėnesio organizavo Pedagogijos institutą – Pedagogikos fakulteto pirmtaką.

1919 metų balandžio 19–21 dienomis Vilnių okupavo lenkų legionai, ir Universitetas vėl buvo uždarytas. J. Vabalas-Gudaitis

išsikėlė į Kauną. Tų metų rugpjūčio mėnesį Lenkija paskelbė, kad atidaromas Vilniaus universitetas ir jam suteikiamas karaliaus Stepono Batoro vardas. Iškilmingas atidarymas įvyko spalio mėnesio 11 dieną. Pirmą kartą Vilniaus universiteto istorijoje pradėta dėstyti pedagogika. Ją dėstė lenkų filosofai.

Praėjo 20 metų. 1939 metų spalio 10 d. Tarybų Sąjunga grąžino Vilnių Lietuvai. Pradėjo veikti universitetas. Iš Kauno į Vilnių grįžta J. Vabalas-Gudaitis, ir nuo 1940 metų pradžios skiriamas Universiteto pedagogikos katedros vedėju. Antrojo pasaulinio karo metu profesorius slapstosi, o nuo 1944 metų rudens jis vėl skiriamas Pedagogikos katedros vedėjo pareigoms ir jas eina iki mirties – 1955 metų lapkričio 14 dienos. Tągi J. Vabalas-Gudaitis yra Pedagogikos katedros Vilniaus universitete įkūrėjas ir pirmasis tos katedros vedėjas.

1956 metų pavasarį Universitetas paskelbė konkursą Pedagogikos ir psichologijos katedros vedėjo ir dėstytojo vakuojančioms vietoms užimti. Katedros vedėjo pareigoms išrinktas buvęs profesoriaus J. Vabalo-Gudaičio mokinys, Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto docentas Alfonsas Gučas, o dėstytojo pareigoms – Klaipėdos mokytojų instituto direktoriaus pavaduotojas Klemensas Simaška. Nuo rugsėjo 1 dienos abu pradėjo eiti pareigas. Doc. A. Gučas dėstė psichologiją, o K. Simaška – pedagogiką. Katedrai talkininkavo valandininkai. Dėstyti pedagogiką į Pedagogikos ir psichologijos katedrą nuo 1964 metų iš Vilniaus pedagogikos instituto atėjo docentė Magdalena Karčiauskienė, nuo 1965 metų – dėstytojas Vytautas Bernotas. Nuo tų metų dėstytoja pradėjo dirbti Stasė Valatkienė, nuo 1970 metų – docentas Leonas Jovaiša. Nuo 1969 metų vyr. laborante dirba Danutė Tārvydaitė.

Per 15 gyvavimo metų Pedagogikos ir psichologijos katedra išsiplėtė, todėl nuo 1971 metų rugsėjo 1 dienos sudarytos dvi atski-

ros katedros: Pedagogikos ir Psichologijos. Pedagogikos katedros vedėju išrinktas pedagogikos kandidatas docentas Klemensas Simaška. Katedrą sudaro visi pedagogikos dėstytojai (V. Bernotas, L. Jovaiša, M. Karčiauskienė ir S. Valatkienė). Į Pedagogikos katedrą perėjo dirbti vyr. laborantė D. Tārvydaitė. Nuo 1973 metų į katedrą atėjo dirbti dėstytojas Kazys Poškus, nuo 1976 metų – asistentė Birutė Pociūtė.

Nuo 1977 metų rugsėjo mėn. pradžios dėl ligos katedros vedėjas doc. Klemensas Simaška nebegalėjo eiti pareigų. 1978 metų rugpjūčio 23 dieną jis mirė. Per K. Simaškos ligą ir po jo mirties Pedagogikos katedros vedėjo pareigas ėjo pedagogikos daktaras profesorius Leonas Jovaiša.

L. Jovaiša

Pedagogikos katedros nariai

Jonas Vabalas-Gudaitis

Leonas Jovaiša

Jonas Vabalas-Gudaitis gyveno sudėtingu XIX amžiaus pabaigos ir pirmosios XX amžiaus pusės laikotarpiu, dariusiu jam prieštaringą poveikį. Gimęs 1881 metų sausio 14 dieną Ožnugarių kaime, netoli Batakių, dabartiniame Tauragės rajone, greit pajuto gyvenimo negandas. Mirė motina, kai Jonukui buvo vos šešeri metai. Tėvas, pavarde Vabalas, vedė antrą žmoną. Ši nekludė leisti Joną į mokslus. Turėdamas 14 metų, jis baigė Palangos progimnaziją. Mokinys buvo gabus, bet toliau mokytis pasidarė neįmanoma, nes, mirus tėvui, pamotė atsisakė padėti. Vis dėlto Jonas persikelia į Šiaulius, susiranda darbo, privačiai moko turtingųjų vaikus (pavyzdžiui, Zubovo) ir kartu mokosi gimnazijoje. Ją baigia 1902-ais ir tais pačiais metais persikelia į Peterburgą. Jonas Vabalas-Gudaitis įstoja į Peterburgo universitetą studijuoti biologijos.

Čia ji užklumpa 1905 metų revoliucija. Trejus metus studijavęs biologiją, jis pasitraukia iš universiteto ir keičia specialybę. Dvejus metus mokosi K. Ušinskio pedagoginiuose kursuose ir juos baigia. Šešerius metus (1907–1913) specializuojasi žymaus rusų pedagoginės psichologijos ir eksperimentinės pedagogikos specialisto A. Nečajevo laboratorijoje, dirbdamas asistentu. Tuo pačiu metu vėl tęsia studijas universitete ir 1913 metais baigia biologiją.

A. Nečajevas (1870–1948) siekė sukurti pedagogiką, pagrįstą eksperimentine psichologija. Jį labai palaikė pažangūs psichologai (V. Bechterevas, N. Langė, A. Lazurskis ir kt.), o kritikavo idealistinių pažiūrų filosofai ir psichologai (A. Čelpanovas, A. Vedenskis ir kt.). Nors A. Nečajevas padarė J. Vabalui-Gudaičiui lemiamą įtaką jo tolesnei pedagoginei ir psichologinei veiklai, jo materialistinių pažiūrų vystymuisi (A. Nečajevas nebuvo nuoseklus materialistas), tačiau ir A. Vedenskio pažiūros paliko stiprų pėdsaką.

1913 m. J. Vabalas-Gudaitis persikelia į Maskvą, ir jau 1915 metais baigia Maskvos žemės ūkio akademiją, įgydamas agronomo specialybę. Spalio socialistinę revoliuciją jis sutiko kažkur prie Samaros, ieškodamas valstiečiams šulinių, mat, baigęs akademiją, įvairiose Rusijos vietovėse dirbo hidrogeologu.

Spalio socialistinės revoliucijos idėjos ir pergalė nepraėjo be pėdsako. 1918 metais grįžęs į Lietuvą, J. Vabalas-Gudaitis remia į Tarybų valdžios pastangas atkurti Vilniaus universitetą. Jis svyruoja, ką rinktis: dirbti biologu, agronomu ar pedagogu. Visoms šioms specialybėms jis turi aukštąsias kvalifikacijas. Jam pataria vienas iš Universiteto organizatorių Vaclovas Biržiška: „Agronomu turime užtenkamai, o pedagogikos specialistų nėra“ (J. Vabalas-Gudaitis žmonos

prisiminimai). 1919 metų sausio mėnesį J. Vabalui-Gudaičiui pavedama organizuoti Pedagogikos institutą, kuris turėjęs sudaryti atkurto universiteto Pedagogikos fakultetą. 1919 metų kovo 13 dienos dekretu atkūrus Vilniaus universitetą, J. Vabalas-Gudaitis skiriamas Pedagogikos fakulteto ir Eksperimentinės pedagogikos laboratorijos vadovu, bet, buržuazinei Lenkijai užgrobus Vilnių ir likvidavus Tarybų valdžios sukurtas įstaigas, jis išvyko į Kauną, kur su kitais entuziastais ėmėsi organizuoti Kauno universitetą. Nuo 1922 metų jis Kauno universiteto Pedagogikos katedros docentas ir vedėjas, o nuo 1926 metų profesorius.

Įsikūręs Kaune, J. Vabalas-Gudaitis 1922 metais vedė Birutę Smilgaitę, Kauno meno mokyklos (ten jis skaitė pedagogikos ir psichologijos paskaitas) studentę. Jau kitų metų pradžioje septyniems mėnesiams jis išvyksta Vokietijon susipažinti su pedagogikos ir psichologijos moksliniais tyrimais. Lankydamasis Leipcige, Giotingene, Hamburge, klausė to meto žymių pedagogų ir psichologų paskaitų, dalyvavo pratybose. Jį labiausiai domino eksperimentas (profesoriaus A. Nečajevo įtaka). Grįžęs iš kelionių, daug metų skiria eksperimentinei pedagoginei psichologijai, o nuo 1931 metų labiau linksta į teorinę pedagogiką, nors dar 1929 metais buvo paskelbęs savo originalią konstrukcinės sąveikos pedagogiką.

J. Vabalas-Gudaitis daug nudirbo pedagogikos baruose. Jo kursai „Pedagogika“, „Pedagogikos istorija“ rodo gilią erudiciją, aiškią pedagoginę koncepciją. Parašyta daug straipsnių bendraisiais pedagogikos klausimais, spręsta aktualių mokymo ir auklėjimo teorijos problemų. Ne visada pavykdavo autoriui išlaikyti vienodą metodologiją, būta prieštaravimų. Vis dėlto jo pedagogikos darbai nusipelnė gilesnio pažinimo.

Istoriniai visuomenės posūkiai atsiliepdavo ir asmeniniam J. Vabalo-Gudaičio gyvenimui. Tarybų Sąjungai grąžinus Lietuvai Vilnių, nuo 1940 metų pradžios jis vėl Vilniaus universiteto Pedagogikos katedros vedėjas. 1941 metų vokiečių fašistų antplūdis į Tarybų Lietuvą ne tik nušalino jį nuo pareigų, bet ir privertė slapstytis. Tik atsitiktinumas jį išgelbėjo nuo Štuthofio koncentracijos 1943 metais. Tais metais jo šeimą ištiko skaudus smūgis: tragiškai žuvo vienturtis aštuoniolikametis sūnus Jonas. Po metų tarybinei armijai užėmus Vilnių ir Kauną, J. Vabalas-Gudaitis vėl skiriamas Vilniaus universiteto Pedagogikos katedros vedėju, jam pripažįstamas profesorius mokslinis vardas. 1948 metais jis įstojo į TSKP.

1946–1948 metais šių eilučių autorius klausė profesorius J. Vabalo-Gudaičio eksperimentinės didaktikos, teorinės bei filosofinės pedagogikos paskaitų, jo vadovaujamas atliko daug laboratorinių darbų. Profesorius buvo labai reiklus. Jo paskaitose iki smulkmenų nagrinėjamos daugiausia jį dominančios problemos. Originalus mąstytojas keldavo klausytojams daug minčių, o kartą, kalbėdamas apie pedagogo gyvenimo prasmę, susijaudino ir apsiašarojo. Naujų darbų iš pedagogikos nebeparašė (jei neminėsimė straipsnio apie I. P. Pavlovą kaip fiziologą ir pedagogą), dirbo pedagogikos dėstytojo darbą. 1955 metų lapkričio 14 dieną staiga mirė. Palaidotas Rasų kapinėse tarp kitų žymių Vilniaus universiteto profesorių.

Profesorius Jonas Vabalas-Gudaitis buvo plačių interesų asmenybė. Jo skvarbaus dėmesio susilaukė ne tik įvairios pedagogikos ir jos istorijos problemos, bet ir pedagoginė psichologija, eksperimentinė psichologija, asmenybės psichologija, kriminalinė pedagogika ir psichologija, etika, sociologija, klerikalizmas. Suprantama, kad ne visose srityse jis išvarė vienodai gilią vagą. Tad kyla

klausimas, kokiai sričiai jis paskyrė savo gyvenimą. Iš jo biografijos matyti, kad mokslininko kelią pradėjęs psichologiniais tyrimais jį baigė pedagoginiais. Psichologija jam buvo reikalinga pedagogikai. Visos kitos pažinimo sritys ir klerikalizmo kritika jam taip pat tarnavo ugdymo teorijai. Jo aukščiausias etinis idealas – žmonijos meilė, socialinių santykių harmonija – įkūnytas konstrukcinės sąveikos pedagogikoje, kurią padėjo sukurti asmenybės ir pedagoginės psichologijos studijos, visa jo turtinga mokslinė patirtis. Todėl galima sakyti, kad J. Vabalas-Gudaitis pirmiau pedagogas, o tik po to laikytinas psichologu. Jis pralenkė savo mokytoją profesorių A. Nečajevą, kuris ketino sukurti pedagogiką, remdamasis vien empiriniais duomenimis, eksperimentu ir atmesdamas teorijos vaidmenį. Jis sukūrė originalią pedagoginę teoriją, remdamasis etika, sociologija ir psichologija, bet išlaikydamas ją savarankišku mokslo dalyku.

Alfonsas Gučas

Leonas Jovaiša

Alfonsas Gučas – vienas seniausių Lietuvos psichologų ir psichologijos kadrų ugdytojų, nemažai dėmesio skyręs pedagogikai. Jis gimė 1907 metų gruodžio 4 dieną Pasvalio rajono Vidugirių kaime. Baigęs Biržų gimnaziją, pas profesorių J. Vabalą-Gudaitį studijavo psichologiją ir pedagogiką Kauno universitete, kurį baigė 1937 metais. Po to dvejus metus specializavosi psichologijoje Vienos ir Jenos universitetuose.

Mokslinį darbą pradėjo dar studijuodamas. Pirmieji darbai skiriami psichologinėms atrankos darbui problemoms, profesiniam orientavimui. Jo knyga „Pašaukimas ir darbas“ (Kaunas, 1937) turi didelę reikšmę ir mokyklinei pedagogikai. Autorius nagrinė-

ja pedagoginės psichotechnikos klausimus, profesinės orientacijos, profesinio švietimo uždavinius, reikšmę, metodus. Jis apibendrina psichotechnikos ir profesinės orientacijos patirtį Lietuvoje, parodo mokyklai kelius, kaip tinkamai rengti mokinius praktinei veiklai. Kitas reikšmingas ikikarinei Lietuvos pedagogikai darbas – remiantis A. Simoniču parengta knyga „Vaikų darželio pedagogika“ (Kaunas, 1939), kurioje nemažai originalių skyrelių. Šiais darbais baigiasi kauniškis A. Gučo mokslinės biografijos laikotarpis.

1940 metais Gučų šeima persikelia į Vilnių. Alfonsas Gučas skiriamas Universiteto ir Pedagoginio instituto psichologijos dėstytoju. 1944–1947 m. Vilniaus universiteto Psichologijos katedros vedėjas; nuo 1945 iki 1956 metų įvairias pareigas eina Pedagoginiame institute. 1949 metais jam suteikiamas mokslinis docento vardas. 1956–1971 metais Universiteto pedagogikos ir psichologijos katedros vedėjas. Šiuo laikotarpiu ypač atsiskleidžia docento A. Gučo organizacinis ir mokslinis talentas. Kartu su eksperimentiniais suvokimo psichologijos darbais spaudoje pasirodo ir straipsnių, leidinių iš pedagoginės psichologijos, psichologijos istorijos. 1958 metais išeina jo knygelė „Kaip lavinti atmintį“. Tais pačiais metais jis suorganizuoja Psichologų draugiją, Mokyklų mokslinio tyrimo institutą. 1959 metais išeina jo knygelė „Mokinių gabumai ir jų vystymas“, cituojama daugelyje pedagogikos mokslo darbų. Jis organizuoja pirmąsias pedagogikos ir psichologijos mokslines konferencijas. 1964 metais apgina pedagogikos (iš psichologijos) kandidato disertaciją. Disertacijos tema išeina jo knyga „Psichologijos raida Lietuvoje“ (V., 1968), kurioje nemaža medžiagos yra ir lietuvių pedagogikos istorijai. Jam vadovaujant, katedros vyr. dėstytojas K. Simaška parašo ir 1964 me-

tais apgina pedagogikos kandidato disertaciją. Katedra išplečiama naujais pedagogikos dėstytojais. 1970 metais pedagogiką dėsto jau penki žmonės. Todėl katedros vedėjas doc. A. Gučas ryžtasi, kad būtų sukurta atskirta Pedagogikos katedra. Jis liko Psichologijos katedros vedėju. 1973 metais jam suteiktas mokslinis profesoriaus vardas.

Profesorius A. Gučas į Pedagogikos katedros istoriją įeina kaip antrasis (po J. Vabalio-Gudaičio) jos organizatorius, kaip pedagogikos kadrų ugdytojas Tarybų Lietuvoje, praturtinęs lietuvių pedagoginę psichologiją ir pedagogiką reikšmingais darbais.

Klemensas Simaška

Leonas Jovaiša

Klemenso Simaškos gyvenimas ir veikla panašūs į daugelio pokario kartos mokytojų ir dėstytojų biografiją, bet jo asmenybė išsiskiria ryškiais individualybės bruožais.

K. Simaška gimė 1925 metų sausio 26 dieną Anykščių rajono Mackonių kaime. Jau vaikystėje panoro būti mokytoju ir stojo į Ukmergės mokytojų seminariją, o ją baigęs 1946–1947 metais dirbo Ukmergės rajono Žemaitkiemio pradinės mokyklos mokytoju ir vedėju. Galvotą vaikina jaudino pedagoginės ir psichologinės problemos, todėl jas ėmė studijuoti Vilniaus pedagoginio instituto Pedagogikos fakultete, kurį baigė 1951 metais, įgydamas pedagogo-psichologo kvalifikaciją.

1950 metais K. Simaška vedė kurso draugę kėdainietę Vandą Šerėnaitę. Po studijų abu absolventus paskiria nuo 1951 m. rugsėjo 1 d. dirbti Klaipėdoje: Klemensą – Mokytojų instituto pedagogikos vyr. dėstytoju, o Vandą – Pedagoginės mokyklos dėstytoja. 1953 metais Klemensas įstojo į TSKP. Tais pačiais metais jis skiriamas Instituto direk-

toriaus pavaduotoju ir tas pareigas eina iki Instituto uždarymo, 1956 metų liepos 1 dienos. Tik penkerius metus jis dirbo Institute, bet pasižymėjo kaip gabus dėstytojas, įžvalgas ir korektiškas vadovas, nuoširdus draugas.

1956 metais Vilniaus universitetas paskelbė konkursą vakuojančiai pedagogikos dėstytojo vietai užimti. K. Simaška paduoda pareiškimą ir yra išrenkamas. Simaškų šeima išsikelia į Vilnių.

1956–1966 metais K. Simaška – VU Pedagogikos ir psichologijos katedros vyr. dėstytojas, dirba mokslo tiriamąjį darbą, domisi lietuvių pedagogikos istorija. 1964 metais apgina pedagogikos kandidato disertaciją apie XIX a. pabaigos ir XX a. pradžios lietuviškų elementorių didaktinius ir metodinius pagrindus. Lietuvių pedagoginės minties raidos klausimais paskelbia straipsnių. Jam suteikiamas mokslinis docento vardas. 1966–1968 metais jis dirba VU Istorijos ir filologijos, o 1968–1970 metais Istorijos fakulteto dekanu. Nuo 1971 metų rugsėjo 1 dienos jis Pedagogikos katedros vedėjas. Vadovaudamas katedrai, rūpinosi dėstytojų kvalifikacijos kėlimu (du katedros nariai apgynė kandidato disertacijas), studentų pedagogikos praktikos gerinimu (buvo parengta metodinių nurodymų), gilinosi į studentų adaptacijos problemas (išleido knygą „Universitetas, studentas, studijos“. Vilnius, 1974). Jis buvo aktyvus visuomenininkas, paskaitininkas, turėjo gražų tenorą, dainavo Mokslo akademijos chore, buvo visų nuoširdžiai gerbiamas.

K. Simaškos mokslinį aktyvumą slopino ilgalaikė liga (skrandžio opa maždaug nuo 1953 metų), pamažu sekindama jėgas taip, kad paskutiniaisiais metais jis galėdavo tik didelėmis valios pastangomis keletą valandų dirbti protinį darbą. Mokėjo susitelkti ir būti stiprus. Ir nors nuo 1977 metų pradžios

pasijuto dar blogiau, ilgai nesikreipė į gydytojus. Tų metų rugsėjo pradžioje padaryta operacija parodė, kad žarnyne esama piktybinio auglio. Mirė 1978 metų rugpjūčio 23 dieną. Katedra su giliu skausmu rugpjūčio 25 dieną palydėjo velionį į Rokantiškių kapines ir palaidojo šalia mylimosios žmonos Vandos, mirusios 1971 metų liepos 29 dieną. Tarp gyvųjų liko du sūnūs Konservatorijos studentai – Rimas ir Arūnas.

Prisiminimai apie katedros vedėją docentą Klemensą Simašką

Kazys Poškus

Docentą Klemensą Simašką pažinau iš tų laikų, kai jis dirbo Klaipėdos mokytojų institute. Vėliau, Simaškams atsikėlus į Vilnių, užsimezgė mūsų šeimų artimesniais asmeniniais ryšiais. O nuo 1973 metų, ne be Klemenso paramos pradėjus man dirbti Vilniaus universiteto Pedagogikos katedroje, šie ryšiai pasidarė nuolatiniai. Tuo labiau, kad tuomet aš, aspirantas neakivaizdininkas, užbaiginėjau disertaciją, kurios vadovas buvo Klemensas Simaška.

Daug malonių minučių teko patirti bendraujant su šia asmenybe. Apie tai galima būtų labai daug kalbėti. Ir manau, kad apie Klemensą Simašką, kaip apie asmenybę, apie pedagogą, apie mokslininką, bus atliktas ne vienas mokslinis tyrinėjimas, bus parašytas ne vienas mokslinis darbas.

Čia norėčiau papasakoti tik apie vieną kitą Simaškos bruožą. Galbūt tai padės jo asmenį, jo charakterį, jo darbus tyrinėjantiems ateityje.

Ir gyvam Simaškai esant, ir po jo mirties kai kas mano jį buvus itin lyriška asmenybe. Tai nuomonei norėčiau šiek tiek paprieštarauti. Tokia ji galėjo susidaryti dėl to, kad Klemensas buvo perdėm aukštos žmogiškos kultūros ir subtilios elegancijos asmenybė. Jis sugebėjo bendrauti su žmonėmis tokia

forma, kuri niekam, kaip sakoma, „neuždavė“ širdies.

Kas pažino Simašką artimiau, gali pa-
liudyti, kad jo asmenybės vidinis turinys ne
visada pasireiškėdavo išorinėmis formomis.

Klemensas Simaška, pavyzdžiui, buvo la-
bai, iki smulkmenų, reiklus sau, savo atlie-
kamam darbui, reiklus ir kitiems. Reiklumą
sau jis visada įgyvendindavo, nes tas reiklu-
mas buvo pagrįstas stipria valia, atkaklumu,
vyrišku ryžtingumu.

Kitą kartą aš net galvodavau, kada Kle-
mensas ir suspėja iš savęs tiek daug išreika-
lauti. Paskutiniaisiais savo gyvenimo metais
jis ėjo ne tik atsakingas pareigas Universi-
tete, bet ir nešė didelį šeimos rūpesčių krū-
vį. Nepaisant to, jis nieko nedarė paviršuti-
niškai, apgraibomis, bet kaip. Apie šį savo
bruožą jis pats sakydavo: „Kruopštumo aš
išmokau dirbdamas leidykloje“. Bet kruopš-
tumo išmokti turbūt negalima. Jį reikia tu-
rėti...

Klemenso reiklumą kitiems aš patyriau
rašydamas disertaciją. Kaip vadovas, jis at-
kakliai, su didele kantrybe reikalavo ne tik
turingos minties, bet ir racionalios struk-
tūros, tikslumo, sklandumo. Prisipažinsiu,
kad kartais net pyktelėdavau dėl tokio savo
vadovo, kaip tada man atrodė, pedantizmo.
Bet šiandieną, kai matau, kad nėra kur sku-
bėti su disertacija, suprantu, kad mano va-
dovas buvo šimtą kartų teisus.

Jeigu Pedagogikos katedros vedėjas Kle-
mensas Simaška viešai nereikšdavo nepasi-
tenkinimo dėl to, kad mes, katedros nariai,
ko nors nepadarydavome, arba padaryda-
vome ne taip, kaip buvo reikalaujama, tai
dar nereikia, kad jis nuolaidžiavo mums,
buvo liberalas. Vedėjas giliai pergyvendavo
menkiausią mūsų nepareigingumą, nedraus-
mingumą. Neretai pats imdavosi mūsų ne-
atliktų darbų.

Klemensas Simaška buvo dalykiškas žmo-
gus. Labai neapkentė biurokratizmo, neveik-

lumo. Vadovus, kurie patys nespėdė rei-
kalų, o vis siuntinėjo pas kitus, Simaška pa-
šaipiai vadino iešmininkais. Vedėjas labai
nemėgo kombinatorių, sukčių, chaltūrinin-
kų. Ypač nekontė chaltūros moksle, peda-
goginėje veikloje, auklėjime. Su pasipiktini-
mu Simaška pasišaipydavo iš tų „mokslinin-
kų“, kuriuos jis vadino „reikia“ pedagogi-
kos atstovais, iš tų dėstytojų, kurie tik anek-
dotus sugeba per paskaitas sakyti, iš tų auk-
lėtojų, kurie iš aukštos tribūnos moko kitus
kaip reikia auklėti jaunimą, o savo šeimoje
vaikų auklėti nesugeba.

Klemensas Simaška buvo labai doras
žmogus...

Vytautas Bernotas

Klemensas Simaška buvo ne tik puikus peda-
gogas, mokslininkas, bet ir nuostabus žmo-
gus. Jo įvairiapusė asmenybė traukė prie sa-
vęs daugelį. Ir ne vien dėl to, kad su juo ma-
lonu buvo bendrauti, su juo būdamas dvasiš-
kai pailsėdavai, atsigaudavai.

Man teko laimė su K. Simaška bendrauti
ne tik universiteto Pedagogikos katedroje,
bet ir Šiaulių pedagoginiame institute. Mat
abu būdavome skiriami valstybinių egzami-
nų komisijų pirmininkais: Vedėjas – pradi-
nių klasių stacionarinio skyriaus, o aš – ne-
akivaizdinio. Gyvendavome viešbutyje vie-
name kambaryje. Pastebėjau jo pomėgį spor-
tui – jis žaisdavo badmintoną, per televizori-
ų žiūrėdavo sporto varžybas, ypač krepši-
nį, vakarais eidavo pasivaikščioti, o rytais
darydavo mankštą.

Vedėjas keldavosi visuomet anksti, apie
6 valandą. Pažadindavo ir mane. Nejučia ir
aš įsitraukiau į sportą. Kartu eidavome prie
ežero pasimankštinti. Iš pradžių apšildavome
– 2–3 kartus apibėgdavome apie ežerą.
Pirmasis bėgdavo Vedėjas, nes jis gerai ži-
nojo paežerės takus. Bėgdavo jis greitai ir
ritmingai. Iš paskos bėgdavau ir aš. Prisi-

pažinsiu, kad man būdavo nelengva su Vedėju bėgti: jis buvo įgudęs bėgikas, o aš tik pradedantis. Sukaupęs visas jėgas, stengdavusi neatsilikti nuo jo. Po tokio apšilimo prie ežero esančiame gražiame pušynėlyje darydavome rytinės mankštos pratimus. Tik po to eidavome į ežerą nusiprausti ir pasimaudyti. Nors vanduo dažniausiai būdavo nešiltas, neretai geldavo kojas, tačiau Vedėjas pirmasis gerokai įsibėgėjęs šokdavo į vandenį ir plaukdavo. Po tokių rytinių procedūrų abu jausdavomės pakiliai. Ir dabar, norėdamas prasiblaškyti, pakelti nuotaiką, prisimenu Vedėjo mankštos pamokas.

Danutė Tarvydaitė

Rašyti apie Pedagogikos katedros vedėją docentą Klemensą Simašką sunku. Sunku todėl, kad dėkingumo ir pagarbos žodžiai, kuriuos norėtum išsakyti, atrodo blankūs. Tad kokius žodžius rinktis, kad būtų galima apibūdinti tą didelį, teigiamą poveikį, kurį Vedėjas mums visiems darė savo korektišku elgesiu, visu savo gyvenimu?

Man jis – lyg Tėvas, rūpestingai auklėjęs dukterį ir mokąs to, kas gražiausia: meilės žmonėms, takto, kuklumo, paprastumo, kantrumo, tolerancijos, ramaus reagavimo į gyvenimo reiškinius. Stebino Jo didžiulė valios jėga. Tačiau labiausiai mane žavėjo (ir auklėjo!) Vedėjo požiūris į moterį. Moteris jis gerbė. Suprato jas. Bendraudamas su moterimis, būdavo ypač gražus, patrauklus ir švelnus. Matyt, tokiomis akimirkomis lyg atsiskleisdavo, kalbėdavo Jo siela, šiaip jau dengiama uždarumo, santūrumo šarvu.

Jis – gražus žmogus. Jis – lyg daina mūsų gyvenime.

Magdalena Karčiauskienė

Jis buvo paprastas, dirbdamas nelengvą dekaną ir katedros vedėjo darbą. Jis išdidžiai kentė savo skausmą ir vieatvę.

Iš Jo mokiausi takto ir reiklumo, sugebėjimo paprastai išreikšti sudėtingą mintį.

Jis buvo žinomas pedagogas teoretikas, bet svarbiausia – pedagogas savo prigimtimi, visu savo gyvenimu.

Apskritai apie docentą Klemensą Simašką sunku kalbėti. Bijau, kad žodžiai nesumenkintų Jo kilnaus prisiminimo.

Birutė Pociūtė

Bendrauti su docentu Klemenso Simaška teko labai trumpai, bet išpūdį man padarė gilų. Atėjau dirbti į katedrą pilna įvairiausių abejonių, kaip sutiks kolektyvas, kaip reiks įsitraukti į visiškai naują veiklą. Tačiau aplinka, į kurią patekau, greit išsklaidė nepagrįstas baimes ir abejones. Daugiausia prie to prisidėjo katedros vedėjas K. Simaška. Santūrus, bet šiltas elgesys, nediktatoriškos, taktiškos pastabos bei patarimai padėjo lengvai įveikti kliūtis, adaptuotis prie naujų sąlygų. Vedėjas labai pasitikėjo jaunais specialistais. Katedroje buvo sudarytos visos sąlygos savarankiškam darbui.

Docento Klemenso Simaškos santūrus, taktiškas elgesys, tvirta valia ypač žavėjo su juo bendravusius žmones.

Stasė Valatkienė

Daug gero ir gražaus norėtusi pasakyti apie šį kilnų žmogų. Tad tegu prabyla atmintis ir širdis!

Nepaprastai daug Vedėjas padėjo man, tiesiog veste vedė per visus darbo universitete metus.

Tai Jam buvo pavesta pasiteirauti apie mane Valkininkuose, prieš priimant į Pedagogikos ir psichologijos katedrą. Vedėjas, tuomet Istorijos ir filologijos fakulteto dekanas, pirmasis pasiūlė dirbti dėstytoja valandininke; ėjo pas Rektorių prašyti priimti

mane dėstytoja; ir temos disertacijai iš lyginamosios pedagogikos pasirinkti siuntė į Maskvą taip pat Vedėjas.

Ypač gražus ir kilnus Vedėjas būdavo užsimiršimo, dvasinio „atsijungimo“ nuo išorinio pasaulio rūpesčių minutėmis. Toks jis būdavo šokio kūrybą, dainuodamas švelnią lyrinę dainą ar grožėdamasis klevo lapo rudene spalva.

Vedėjas net pačiomis tragiškiausiomis gyvenimo minutėmis sugebėdavo pamiršti save, savo skausmą, sugebėdavo prisiminti, paguosti kitą, padėti jam geru patarimu, nuširdžiu žodžiu.

O štai kelios akimirkos iš paskutiniųjų susitikimų...

Ruduo... Vedėjas labai silpnas, tik ką po operacijos. Bet kaip šiltai žvelgia jo akys į tik ką atneštus klevo lapus, kaip švelniai glosto tuos lapus jo taip silpnos rankos! Kiek žavesio ir nuostabos!

Pavasaris... Maža vilties pakilti iš lovos. Jau ir nuotaika niūroka, prislėgta. Šalia jo – mylimiausioji sesuo, kuriai labai sunku paslėpti savo širdgėlą. Ligonių lankymo valandos. Šilagėlės ant vedėjo spintutės... Ir štai tarytum magiška jėga kelia vedėjo rankas, ima šilagėles ir dainuoja: „Šilagėle, lauko gėle!“ Balsas silpnas, bet toks pats malonus ir švelnus, kaip kadaise...

Kalba prie kapo

Leonas Jovaiša

Universiteto pedagogikos katedra neteko šviesios asmenybės. Docentas Klemensas Simaška buvo tiesus lyg Vilniaus girių pušelė, tvirtas kaip Stelmužės ažuolas, bet palūžo pačiame kūrybinių jėgų žydėjime.

Tarybų Lietuvos pedagogika neteko kruopštaus tyrinėtojo. Jam buvo svetimas paviršutiniškumas. Su dideliu atsakomybės

jausmu imdavosi kiekvienos problemos, aukojė visas jėgas jos sprendimui. Jis paliko mums gražų lobį iš lietuvių pedagogikos istorijos, iš aukštojo mokslo pedagogikos.

Pedagogikos katedros darbuotojai niekada nepamirš, gerbiamas Vedėjau, Tavo rūpestingo požiūrio į visų praktinių ir teorinių klausimų sprendimą. Katedra visada atmins Tavo pamokantį pavyzdį, kaip turi bendrauti ir dirbti kolegos.

Tarybų Lietuvos pedagogikos mokslo darbuotojai ilgai atmins ne tik Tavo mokslo darbus, bet ir tą pagalbą, kurią jiems teikėi.

Paskutinės akimirkas mes stovime prie Tavęs, čia, kur taip neseniai palydėjome Tavo gyvenimo draugę Vandą, nusipelnusią mokytoją. Abu judu atidavėte savo gyvenimą augančios kartos dvasinės kultūros klestėjimui. Abu judu štai priglaudžia Vilniaus kapai. Tegul visi takai veda mus ir visus švietėjus čia, prie judviejų kapo nusilenkti žmonėms, kurie pasiaukojančiai gyveno kitiems! Tegul jų, Vandos ir Klemenso, pavyzdinių tėvų ir pedagogų, šviesus atminimas neblėssta mumyse!

Mes tuoj iš čia išeisim, bet būsim visada su Tavimi. Ilsėkis, kolega, mūsų širdžių ir gimtosios žemės prieglobstyje!

1978 VIII 25

Magdalena Karčiauskienė

Danutė Tarvydaitė

M. Karčiauskienė gimė 1919 m. spalio 12 d. Kapsuko rajono Senoje Rūdoje. 1940 m. baigusi Marijampolės mokytojų seminariją iki 1946 m. mokytojavo pradinėse mokyklose. 1946–1948 m. Vilniaus vaikų namų auklėtoja, mokymo dalies vedėja. 1950 m. baigė Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Pedagogikos fakultetą, pedagogikos ir psichologijos specialybę. 1960 m. Leningrado Gerceno

pedagoginiame institute apgynė kandidato disertaciją tema „Aiškinamasis skaitymas Tarybų Lietuvoje ir jo idėjiniai pagrindai bei ryšys su gyvenimu“. 1964 m. suteiktas pedagogikos docentės vardas. Aukštojoje mokykloje dirba nuo 1948 metų: 1948–1950 m. – vyr. laborante, 1950–1952 m. asistente, 1952–1963 m. vyr. dėstytoja, nuo 1963 m. docentė.

M. Karčiauskienė tyrinėja pradinio mokymo teorijos ir istorijos problemas. Skaito pedagogikos teorijos ir istorijos kursus.

M. Karčiauskienė yra Universiteto specialistų ruošimo kokybės kontrolės metodinės komisijos pirmininkė, pradinio mokymo sektoriaus (PMTI) komisijos narė. Apdovanota Aukštojo ir specialiojo mokslo ministerijos garbės raštais, medaliu už šaunų darbą.

M. Karčiauskienė griežta ir reikli pedagogė, labai nekenčianti paviršutiniškumo, melo. Ji didelė gimtojo krašto patriotė.

Stasė Valatkienė (Autobiografija)

Gimiau 1935 m. Širvintų valsčiuje Šešuolėlių parapijoje, Uličėlių kaime valstiečių šeimoje. Kadangi buvau vyriausia iš vaikų, tad ir dirbti, ir rūpintis mažesniais teko daugiausia. Jau vaikystėje laisvo laiko turbūt ir nebuvo, kaip ir kitiems kaimo vaikams. Pirmosios gyvenimo ir raidžių pažinimo pamokos – Mamos. Ji mėgdavo dirbdama dainuoti švelnias liaudies dainas, kurių lig šiolei pamiršti negaliu. Mūsų šeima nebuvo ideali, buvo joje daug ir „dūmų“, taip žeidžiančių vaikų širdis, o ypač vyresniųjų, bet buvo ir gražių akimirkų, kada vaikų žvilgsnis buvo atkreipiamas į gėrį, į supančios aplinkos grožį. Aš lig šiolei nepamirštu Mamos pastabos: „Nekalk, vaikel, vinies į medį, jam skauda!“, Tėvelio pamokymų, mirus bičių aviliui: „Bites reikia susemti į dėžu-

tę ir užkasti po medžiu, bitės, kaip ir žmonės, miršta!“ ir t. t. Nepamirštu lig šiolei ir Tėvelio pasakų, sektų ilgais žiemos vakarais, sulpus visiems ant kaimiškos krosnies.

Dėkinga Tėveliams už gamtos, žmonių pažinimo pamokas, už tai, kad išmokė gerbti kiekvieno triūsą, pajusti duonos kvapą ir skonį (didelė šventė šeimoje būdavo duonos kepimo diena: namai būdavo persisunkę nuostabiu kvapu; o šviežios duonos skonis, ypač mažyčių paplotėlių, susėdus visiems prie pailgo stalo! Apsakyti sunku, reikia pajusti).

Turbūt daugelis ano meto kaimo vaikų svajojo būti mokytojais. Mokytojas tuo metu, turbūt kaip ir Motina, buvo neišsakoma žodžiais asmenybė. Tad ir mano svajonė nuo pat mažų dienų buvo tapti mokytoja, net ir žaidimai visi buvo susiję su šia profesija. Tad be jokios abejonėsėjau į pedagoginę mokyklą, o ją baigusi, su malonumu dirbau mokytoja, nors pirmieji darbo metai nelepino – sunku buvo ir mokyti, o dar sunkiau pasiekti vaikų vidinius pasaulius (dirbau tuo metu vaikų namuose). Mažai ką padėjo Makarenka, matyt, nemokėjau naudotis jo teorija, rakto teko ieškoti pačiai. Tik į metų pabaigą reikalai pagerėjo, kai santykiai iš oficialių perėjo labiau į motiniškus, kai padidėjo žinių bagažas ir t. t.

Per 10 mokytojavimo metų teko padirbėti Žemaitijoje ir Dzūkijoje, sutikau labai puikių žmonių, mokytojų, kurių nepamirštu lig šiolei. Turbūt esu gimusi po laiminga žvaigžde, nes turiu nuostabią draugę mokytoją nuo 1956-ųjų metų – tad draugystė laiko ir negandų išbandyta. Sutikau nuostabų mokyklos vadovą P. Vėlyvį (Valkininkuose). Tai jo triūsu buvo steigiamas etnografinis muziejus Rumšiškėse.

Universitetas visada mintyse asocijavosi su mokslo šventove. Tokį jį ir pamačiau, dirbdama bendroje Pedagogikos ir psicho-

logijos katedroje. Visi katedros nariai buvo kupini mokslinės tiesos ieškojimų, skverbimosi į žmogaus vidines gelmes. Būtent čia „užsikrėčiau“ ieškojimo dvasia ir iš praktinės pedagogikos perėjau labiau į teorinę. Tačiau kiekvienos studentų praktikos mokykloje metu prie mokytojo staliuko matau save...

Vytautas Bernotas **(Autobiografija)**

Gimiau 1930 m. Utenos rajone, Radžiūnų kaime valstiečių šeimoje. Mokiausi Spitrėnų pradinėje mokykloje, o vėliau Utenos gimnazijoje, kurią baigiau 1951 metais. Tais pačiais metais įstojau į Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Gamtos-geografijos fakultetą. Baigęs ir įgijęs mokytojo specialybę, pradžioje dirbau Kazliškio, o vėliau Čedasų ir Joniškio vidurinėse mokyklose. Šiose mokyklose beveik visą laiką dirbau direktoriumi arba mokyklos dalies vedėju. Dirbant šį darbą, išskildavo nemažai ne tik praktinių, bet ir teorinių klausimų. Teko gilintis į pedagogikos teoriją. Šios aplinkybės galbūt ir paskatino mane imtis mokslinio darbo. 1963/64 m.m. Maskvoje išlaikiau kandidatinio minimumo egzaminus. 1965 m. atėjau dirbti į VVU Pedagogikos katedrą. Po trejų metų šioje katedroje įstojau į stacionarinę aspirantūrą Maskvoje. Kandidato disertaciją apgyniau 1972 metais. 1976 metais buvo suteiktas docento vardas.

Danutė Tarvydaitė

Leonas Jovaiša

Universiteto katedros mokslinių, organizacinių, kultūrinių reikalų tvarkymas – nelengvas darbo baras. Jau beveik dešimt metų jame sėkmingai plūša vyresnioji laborantė Danutė Tarvydaitė.

Danutė Tarvydaitė gimė 1945 metų kovo 12 dieną Žemaitijoje, Telšių rajono Sukončių kaime Stanislovo Tarvydo ir Stanislovo Arcišauskaitės šeimoje. Tėvas – intelektualus žmogus, daugelio Lietuvos geografijos mokslo šakų pradininkas – vaikui buvo didelis autoritetas erudicija, kalbų mokėjimu, meile gimtajam kraštui. Motina – savarankiška, valinga moteris ir kartu gyvas motiniškumo, moteriškumo įsikūnijimas. Dukra perėmė šiuos tėvų bruožus, bet ir išsiugdė savo individualybę, nors brendimą ir saviauklą trikdė nelaukti sunkumai.

Danutės kūdikystę, vaikystę ir jaunystę lydėjo sunkios ir pavojingos ligos, bet gajį prigimtis jas įveikė. 1964 metais Danutė galėjo sėkmingai baigti Vilniaus A. Vienuolio vidurinę mokyklą ir įstoti į universitetą. Čia studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą, siekdama būti mokytoja. Ją labiausiai domino afektinė lingvistika, kuriai ir šiandien skiria savo laisvalaikius. 1969 metais baigusi universitetą, pradeda dirbti jo Pedagogikos ir psichologijos katedroje, o 1971 metais, įsteigus Pedagogikos katedrą, pereina į ją dirbti vyr. laborantė. Jaunystės svaja būti gimtosios kalbos mokytoja išsipildė kitokiu būdu – ji tapo mokytojus rengiančios katedros darbuotoja. Ilgai netrukus, Danutė jau dėsto lietuvių kalbą universitete ir Dailės institute kaip valandininkė. Taip jos pedagoginiai polinkiai buvo realizuoti.

Dirbdama vyresniąja laborante, Danutė spėja aprėpti daugelį veiklos sričių: ji specializuotos tarybos pedagogikos kandidato laipsniams teikti sekretorė, profsąjungos veikėja, stojamųjų egzaminų, priėmimo komisijos narė, kultūrinių renginių organizatorė. Katedros kolektyvas visada jaučia Danutės žmogišką šilumą ir neprilygstamą dėmesį kiekvienam interesantui ir reikalui.

Leonas Jovaiša

Birutė Pociūtė

Leonas Jovaiša, Antano sūnus, gimė 1921 I 11 Telšių rajono Lieplaukės miestelyje. Augo septynių žmonių šeimoje iki 1939 metų, iki tėvo mirties. Palaidojus tėvą Lieplaukėje, šeima iširo. 1959 metais mirė Motina Palangoje, kur ir palaidota.

Lieplaukėje baigęs pradinę mokyklą, 1933–1937 metais mokėsi Plungės progimnazijoje, o 1941 metais baigė Telšių gimnaziją. 1941–1943 metais studijavo filosofiją Kauno universitete ir kartu dirbo mokytojo darbą. 1946–1950 m. Vilniaus universitete eksternu studijavo pedagogiką, psichologiją; jį baigė, įgydamas pedagogikos specialybę ir psichologijos specializaciją. 1964 metais Maskvoje, Pedagogikos mokslų akademijoje apgynė pedagogikos kandidato laipsnio, o 1971 m. Vilniaus universitete – daktaro laipsnio disertaciją. 1970 m. jam suteiktas psichologijos docento vardas, o 1973 metais – pedagogikos profesoriaus.

L. Jovaiša, baigęs gimnaziją, tų pačių metų rugsėjo mėnesį pradėjo pedagoginį darbą. Mokytoju dirbo Anykščių gimnazijoje, Trakų mokytojų seminarijoje, Telšių mokytojų seminarijoje ir gimnazijoje, Kelmės gimnazijoje. Dėstė logiką, psichologiją, anglų ir vokiečių kalbas. Dirbdamas Kelmės gimnazijoje, įsteigė suaugusių progimnaziją ir buvo jos direktorius (1945–1946), Raseinių apskrities mokyklų inspektorius (1946–1947). Nuo 1948 metų rugsėjo mėn. 1 d. skiriamas Klaipėdos mokytojų instituto psichologijos ir Klaipėdos mokytojų seminarijos pedagogikos ir psichologijos dėstytoju. Kartu Klaipėdoje ėjo įvairias kitas pareigas: mokytojų seminarijos direktoriaus pavaduotojo (1949–1952), miesto pedagoginio kabineto vedėjo (1953–1956), I mokyklos-internato direktoriaus pavaduotojo ir direktoriaus (1956–1958). 1952–1953 m.

dirbo Palangos vidurinės mokyklos mokyto dalies vedėju. 1958 m. rugsėjo mėnesį L. Jovaiša perkeliamas eiti mokslinio sekretoriaus pareigas į Lietuvos TSR Švietimo ministerijos Mokyklų mokslinio tyrimo institutą. Tą patį rudenį pradeda darbą Vilniaus pedagoginiame institute, vėliau dirbo valandininku Universitete, Konservatorijoje. Aštuonerius metus atidirbus moksliniu sekretoriumi, skiriamas darbinio mokyto sekretoriaus vadovu. Nuo 1970 metų spalio mėn. dirba Vilniaus universitete.

L. Jovaišos mokslinio darbo bendroji kryptis – mokymosi, profesijos rinkimosi, asmenybės pažinimo ir auklėjimo psichologija ir pedagogika. Jis parašė 10 knygų ir brošiūrų, redagavo, recenzavo arba sudarė 11 knygų, paskelbė apie 200 straipsnių.

L. Jovaiša visuomeninį darbą daugiausia dirba su vidurinių mokyklų mokytojais, profesinio orientavimo kabinetų darbuotojais ir įvairiose mokslinėse tarybose.

Profesorius L. Jovaiša man dėstė asmenybės psichologiją, psichologinę diagnostiką ir profesinį orientavimą. Profesorius žavėjo savo erudicija, geru dalyko žinojimu, sugebėjimu problemiškaite perteikti savo žinias studentams. Ypač įsiminė profesoriaus paskaitos, kuriose jis nagrinėjo asmenybės psichologijos terminiją. Terminų problema yra gana opi, ypač psichologijoje. Profesorius, greita kitų autorių interpretacijų, pateikdavo ir savo, tuo pačių leisdamas suprasti, kad problema yra atvira. Malonu prisiminti visas profesoriaus paskaitas, jo šiltą kontaktą su studentais ne tik per visą semestrą, bet ir egzaminų metu.

Kazys Poškus

Danutė Tarvydaitė

Kazys Poškus gimė 1927 m. Kelmės rajono Šilo-Pavėžupio kaime kumečio šeimoje. 1928 m. tėvai gavo 8 ha žemės ir persikėlė gyventi į

Šaukėnus. Vidurinę mokyklą K. Poškus baigė 1947 m. Kuršėnuose ir tais pačiais metais įstojo studijuoti į Vilniaus valstybinio universiteto Istorijos-filologijos fakultetą, kurį baigė 1952 m. ir įgijo lietuvių kalbos ir literatūros specialybę.

Nuo 1951 m. K. Poškus dirba mokykloje, vėliau – Vilniaus srities liaudies švietimo skyriuje, nuo 1953 m. – Švietimo ministerijoje; nuo 1964 m. paskiriamas Ministerijos kolegijos nariu. 1954–56 metais K. Poškus dėsto pedagogikos kursą VVPI pedagogikos katedroje.

1955 m. K. Poškus įstoja į TSKP eiles. 1965 m. jam suteiktas LTSR nusipelnusio mokytojo vardas. K. Poškus yra apdovanojamas „Garbės ženkle ordinu“ ir kitais vyriausybiniiais apdovanojimais.

1972 m. kovo 1 d. Poškus įstojo į Vilniaus universiteto Pedagogikos katedros neakivaizdinę aspirantūrą ir, vadovaujamas doc. K. Simaškos, 1974 m. sėkmingai ją baigia, parašęs pedagogikos kandidato disertaciją „Epizodinis nepažangumas ir jo įveikties keliai bendrojo lavinimo mokyklos I–VIII klasėse (Lietuvos TSR mokytojų medžiaga).“

1973 m. K. Poškus ateina dirbti į Vilniaus universiteto Pedagogikos katedrą. Skaito pedagogikos istorijos ir teorijos kursą, vadovauja studentų pedagoginei praktikai. K. Poškus, apgynęs disertaciją, toliau tęsia mokslo tiriamąjį darbą. Jį domina pirmo kurso studentų adaptacija universitete ir jiems kylančių mokymosi sunkumų įveikimas. Apie tai parašo straipsnių, skaito pranešimus mokslinėse konferencijose. Be mokslinės ir pedagoginės veiklos, K. Poškus aktyviai įsitraukia į Istorijos fakulteto visuomeninį gyvenimą. Jis renkamas IF profbiuro pirmininko pavaduotoju, partinio biuro nariu, yra LTSR Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerijos metodinės komisijos narys.

1975 m. rudenį K. Poškus išrenkamas Universiteto partinio komiteto sekretoriumi.

Visi, kurie gerai pažįstame K. Pošką, pirmiausia pastebime jo darbštumą, sąžiningumą, reiklumą, principingumą. Turbūt kiekvienas esame patyrę Universiteto partinio komiteto sekretoriaus norą padėti, patarti žmogui, atėjusiam ir šiaip kokių tarnybinių reikalų tvarkyti, ar ir gero, nuoširdaus patarimo. Tačiau patys gražiausi šio žmogaus bruožai, mano manymu, atsiskleidžia šeimoje. K. Poškus – rūpestingas vyras ir tėvas. Gera ir jauku K. Poškaus namuose, nes, ten viešėdamas, jusi jo šeimos darnumą, susiklausymą ir didelę meilę vienas kitam.

Birutė Pociūtė **(Autobiografija)**

Mano autobiografiją sudaro kol kas trys svarbiausi momentai: gimiau, mokiausi, dirbau, tačiau paaiškinti, kodėl visa tai dariau, nesu pajėgi, nes lengviau surašyti popieriuje datas, negu vieno ar kito poelgio motyvus. Manau, kad daug ką mano gyvenime nulėmė atsitiktinumas. Tėvai auklėjo laisvai, sudarydami tokias sąlygas ir situacijas, kuriose sprendimą turėdavai daryti pati, todėl anksti pasijutau savarankiška, o tai, žinoma, neapsaugojo nuo daugybės nepagrįstų ir klaidingų poelgių. Mokykloje mokiausi lengvai, konfliktų su mokytojais beveik neturėjau, ir, kai atėjo laikas pasirinkti specialybę, – pasirinkau psichologo, nors su vienoda rizika galėjau rinktis biologo, chemiko, mediko, inžinieriaus profesiją. Manau, kad pasirinkimą lėmė tai, jog nieko nežinojau apie psichologiją, kai tuo tarpu apie kitas profesijas turėjau minimalų supratimą.

Studijų metai pralėkė labai greitai, dėl ko tenka tik apgailestauti. Įsigijau darbo psichologo specialybę ir buvau paskirta į pedagogikos katedrą stažuotoja, vėliau asisten-

te. Ir vėl viską lėmė atsitiktinumas, nes pedagogo profesijai niekada nesiruošiau ir apie ją nesvajojau. Čia teko susidurti ne tik su dėstytojo darbu, bet ir su moksline veikla. Tam taip pat nebuvo ruošta, o kad įveikčiau tam tikras kliūtis mokslinėje veikloje, 1978 m. įstojau į neakivaizdinę aspirantūrą. Šiuo metu skaitau pedagogikos teoriją IV chemikų kursui ir vedu pedagogikos seminarus chemikams, istorikams, lituanistams.

Birutė Pociūtė

Kronika

1. Dėstytojai valandininkai

1978 m. po Pedagogikos katedros vedėjo docento Klemenso Simaškos mirties į katedrą buvo pakviesti 3 dėstytojai valandininkai:

1. Pedagogikos mokslų daktaras profesorius

Juozas Vaitkevičius,

2. Pedagogikos mokslų kandidatė

Vandą Aramavičiūtė,

3. Pedagogikos katedros aspirantas

Pranas Dereškevičius.

Dėstytojai valandininkai skaito pedagogikos istorijos ir teorijos kursą Fizikos, Matematikos-mechanikos, Istorijos ir Filologijos fakultetų studentams.

D. Tarvydaitė

2. Pedagogikos katedros laborantai

1978 m. lapkričio mėnesį e. p. katedros vedėjas prof. L. Jovaiša pakvietė į Pedagogikos katedrą du jaunus žmones:

Filologijos fakulteto prancūzų kalbos ir literatūros specialybės IV kurso studentę *Romą Skliutaitę* ir Istorijos fakulteto IV kurso studentą *Eugenijų Svetiką*.

Eugenijui profesorius L. Jovaiša paskyrė tvarkyti Aukštojo mokslo problemų koordinavimo tarybos (šios Tarybos pirmininkas –

prorektorius B. Sudavičius, o pavaduotojas – prof. L. Jovaiša) reikalus, o Romai patikėjo sudėtingą pedagogikos kabineto įsteigimo darbą.

D. Tarvydaitė

Mokslinis metodinis katedros darbas

Leonas Jovaiša

1971–1978 metais Katedros darbuotojai atliko nemažą mokslinį-metodinį darbą. Buvo parengtos dvi bendrosios pedagogikos programos. 1977 metų programa patikslinta ir žymiai išplėsta, atsižvelgiant į pedagogikos teorijos laimėjimus ir gyvenimo reikalavimus. Pagal programą kiekvienas dėstytojas parengė egzaminų bilietus. Sudaromi individualūs kalendoriniai darbo planai.

Fakulteto ir katedros metodiniam darbui vadovo Katedros vedėjas doc. K. Simaška. Buvo tyrinėjama paskaitos metodika, probleminio dėstymo klausimais surengta mokslinė metodinė konferencija, kurioje pranešimus skaitė K. Simaška, S. Valatkienė, M. Karčiauskienė. Taip pat buvo tiriamas universiteto kuratorių darbas. Šiais klausimais buvo surengta konferencija. Joje pranešimus skaitė K. Simaška, K. Poškus ir L. Jovaiša.

Pastaraisiais metais vis didesnis dėmesys skiriamas būsimojo mokytojo rengimui dirbti praktinį pedagoginį darbą. Tuo tikslu įvyko keletas pasitarimų su fakultetų pedagoginės praktikos vadovais ir metodikų dėstytojais. Katedroje parengta trumpų metodinių nurodymų (atmenų) dalykų dėstymo metodininkams (pamokų analizės schema, pamokų konspekto parengimo schema ir kt.), grupių ir klasių vadovams apie studentų pedagoginę praktiką dirbant klasės vadovu, o 1978 metais parengti pedagoginės praktikos metodiniai nurodymai su keletu atmenų, pridedamų prie Nurodymų; įsteigtas pedagogikos būrelis.

Katedroje įvairiems mokslinio tyrimo reikálams parengta nemažai anketų, testų (pasitenkinimo mokytojo darbu anketa, konsultavimo anketa, išversta ir adaptuota užsieninių inventarijų ir testų; Lynerto, Gilfordo, Kudličkovos, Jurčo, Aizenko ir kt.).

Katedros nariai aktyviai dalyvauja pedagoginėje ir mokslo populiarinimo spaudoje. Iš viso 1971–1978 metais paskelbta 103 straipsniai.

Didelis darbas nuveiktas, padedant disertantams, vadovaujant aspirantams, oponuojant disertacijoms. Katedroje apsvastyta daugiau kaip 20 disertacijų. Katedros nariai vadovavo 14 disertacijų autoriams, oponavo daugiau kaip 25 disertacijoms Vilniuje, Rygoje, Tartu, Maskvoje, Minske. 1971–1978 metais katedra turėjo 11 aspirantų.

Minėtu laikotarpiu trys katedros nariai išleido knygų ir dalyvavo kitų autorių knygų leidyboje. K. Simaška išleido knygą „Universitetas, studentas, studijos“ (1976), L. Jovaiša – „Psichologinę diagnostiką“ (1975) ir „Profesinio orientavimo pedagogiką“ (1978), o 1973 m. dvi brošiūras. K. Poškus ir L. Jovaiša redagavo bei recenzavo M. Danilovo (red.) „Vidurinės mokyklos didaktiką“ (1978), o L. Jovaiša F. Gonobolino „Psichologiją“ (1976), B. Esipovo (red.) „Pedagogiką“ (1971), L. Zankovo „Pokalbius su mokytojais“ (1971).

1978 m. gruodžio mėn. nauju Istorijos fakulteto metodinio darbo vadovu paskirtas doc. V. Bernotas.

Katedros ryšiai su mokslo įstaigomis

L. Jovaiša

Katedros darbuotojai per pastaruosius dešimt metų palaikė glaudžius ryšius su kitomis mokslo įstaigomis. Ryšių formos įvairios: dalyvavimas mokslinėse konferencijose, pasidalyjimas patirtimi, apsikeitimas spausdintais darbais, oponavimas, vadovavimas aspiran-

tams, konsultavimasis, aspirantūra kitose mokslo įstaigose. Štai keletas pavyzdžių.

Seniausia katedros darbuotoja M. Karčiauskienė aspirantūrą baigė Leningrado A. Gerceno pedagoginiame institute, V. Bernotas – TSRS Pedagogikos Mokslų Akademijos Mokymo turinio ir metodų institute, S. Valatkienė – TSRS PMA Bendrosios pedagogikos institute.

Gražiai bendradarbiaujama, dalijantis darbo patirtimi. Tam padeda mokslinės komandiruotės. K. Poškus tokius ryšius palaiko su Greifsvaldo, Erfurto, Debreceno universitetais. K. Simaška ir L. Jovaiša buvo išvykę užsienin į mokslines konferencijas (K. Simaška į Greifsvaldą, L. Jovaiša į Bratislavą). Į pedagogikos katedrą pasidalyti patirtimi atvyksta darbuotojai iš universitetų ir kitų mokslo įstaigų. Pas mus viešėjo svečiai iš Prahos, Greifsvaldo universitetų ir iš kitur.

Katedros darbuotojai palaiko įvairius individualius ryšius su kitomis mokslo įstaigomis.

Katedros darbuotojų ryšiai su mokslo įstaigomis

V. Bernotas

- LTSR MOKSLŲ AKADEMIJA
- VILNIAUS PEDAGOGINIS INSTITUTAS
- LTSR PEDAGOGIKOS MT INSTITUTAS
- RESPUBLIKINIS MOKYTOJŲ TOBULINIMOSI INSTITUTAS
- DAILĖS INSTITUTAS
- VISUOMENĖS PROFESINIO ORIENTAVIMO INSTITUTAS

L. Jovaiša

- KAUNO POLITECHNIKOS INSTITUTAS
- ŠIAULIŲ PEDAGOGINIS INSTITUTAS

- LATVIJOS UNIVERSITETAS
- LATVIJOS TSR PEDAGOGIKOS MT INSTITUTAS
- TARTŲ UNIVERSITETAS

M. Karčiauskienė

- TALINO PAEDAGOGINIS INSTITUTAS
- ETSR PEDAGOGIKOS MT INSTITUTAS
- PMA BENDROSIOS PEDAGOGIKOS INSTITUTAS
- PMA MOKYMO TURINIO IR METODŲ INSTITUTAS
- PMA AUKLĖJIMO PROBLEMŲ INSTITUTAS

K. Poškus

- PMA DARBINIO MOKYMO IR PROFESINIO ORIENTAVIMO INSTITUTAS
- LENINGRADO UNIVERSITETAS
- LENINGRADO PEDAGOGINIS INSTITUTAS
- MINSKO UNIVERSITETAS
- MINSKO PEDAGOGINIS INSTITUTAS

K. Simaška

- UKRAINOS MOKSLŲ AKADEMIJA
- CHARKOVO PEDAGOGINIS INSTITUTAS
- TBILISI UNIVERSITETAS
- PRAHOS UNIVERSITETAS
- BRATISLAVOS UNIVERSITETAS

S. Valatkienė

- GREIFSVALDO UNIVERSITETAS
- ERFURTO UNIVERSITETAS
- DEBRĖCENO UNIVERSITETAS

Visuomeninis katedros darbas

Pedagogikos katedros darbuotojai – aktyvūs visuomenininkai. Be mokslinio, metodinio ir pedagoginio darbo, jie turi nemažą visuome-

ninio darbo krūvį. Katedros dėstytojų atliekamas visuomeninis darbas yra gana įvairus. Jis apima daugelį svarbių darbo barų ne tik universitete, bet respublikos ir sąjungos mastu, o kartais siekia net ir užsienį. Pavyzdžiui, profesorius **L. Jovaiša** turi daugiau kaip 15 nuolatinių svarių visuomeninių pareigų. Jis yra sąjunginio žurnalo „Советская педагогика“ tarybos narys, visuomeninio proforientavimo instituto direktoriaus pavaduotojas, jaunimo auklėjimo tarybos prie „Tiesos“ redakcijos narys, vadovauja specializuotai mokslinei tarybai pedagogikos kandidato laipsniams teikti, įeina į keleto tiek universiteto, tiek respublikinių komisijų sudėtį, gausiai rašo mokslinius ir populiarius straipsnius, vadovauja aspirantams, konsultuoja respublikos pedagogus ir kt. **K. Poškaus** visuomeninė veikla daugiau susijusi su partiniu darbu, nes jis yra universiteto partinio komiteto sekretorius. Doc. K. Poškus yra kelių mokslinių tarybų narys, vadovauja dešimtims komisijų bei sekcijų darbui. Pavyzdžiui, ideologinės sekcijos universitete pirmininko pavaduotojas, LKP Vilniaus m. Lenino rajono komiteto biuro narys, aukštojo mokslo ministerijos koordinavimo respublikinės tarybos pirmininkas, aktyviai skaito paskaitas ne tik respublikos mokytojams bei dėstytojams, bet ir užsienyje – Greifsvaldo ir Debrečeno universitetuose.

Doc. **M. Karčiauskienė** yra VVU jaunųjų specialistų ruošimo kokybės kontrolės metodinės komisijos pirmininkė, specializuotos mokslinės tarybos narė.

Plačią visuomeninio darbo vagą išvarė doc. **K. Simaška**. Jis vadovavo teoriniam katedros seminarui, didaktikos komisijai, veikusiai prie Švietimo ministerijos, buvo fakulteto partinio biuro ir universiteto partinio komiteto narys, pedagogikos ir psichologijos mokslo darbų redakcinės kolegijos narys.

Dėst. **S. Valatkienė** vadovauja Istorijos fakulteto Raudonojo Kryžiaus organizacijai, atsakinga už pedagoginės literatūros komplektavimą universiteto skaityklose, yra gamybinės studentų praktikos tikrinimo komisijos narė.

Doc. **V. Bernotas** – kelių metodinių komisijų, veikiančių prie Švietimo ministerijos, narys, Istorijos fakulteto metodinės komisijos pirmininkas, profbiuro narys, IF „Žinijos“ draugijos pirmininko pavaduotojas ir kt.

Į visuomeninį darbą įtraukta ir jauniausioji katedros dėstytoja B. Pociūtė. Ji IF vyr. kuratoriaus pirmininko pavaduotoja, istorijos spec. IV kurso studentų kuratorė, katedros proforgė.

Nuo visuomeninio darbo nenusišalino ir vyr. laborantė **D. Tarvydaitė**. Ji specializuotos tarybos pedagogikos kandidato laipsniam teikti techninė sekretorė, katedros proforgo pavaduotoja.

Visi katedros nariai vienokia ar kitokia forma palaiko glaudžius ryšius su vidurinių bendrojo lavinimo mokyklų mokytojais, technikumų ir aukštųjų mokyklų dėstytojais. Jiems skaitomos paskaitos, daromi pranešimai konferencijose ir pasitarimuose, pravedami pokalbiai. Nemažai paskaitų perskai-

tyta ir Mokytojų tobulinimosi institute, ruošiant respublikos pedagogus kandidatinio minimumo egzaminams, mokytojų kvalifikacijos kėlimo kursuose, mokyklų vadovams ir aukštųjų mokyklų dėstytojams. Ypač daug paskaitų perskaitė prof. L. Jovaiša, doc. V. Bernotas, M. Karčiauskienė, K. Poškus, dėst. S. Valatkienė.

1975 m. Pedagogikos katedros iniciatyva buvo suorganizuota konferencija „Naujausi mokslo pasiekimai ir mokymas bendrojo lavinimo mokykloje“ Kauno miesto mokytojams. Pranešimus skaitė prof. L. Jovaiša, doc. K. Poškus ir V. Bernotas. Konferencijos medžiaga buvo eksponuojama Sąjunginėje liaudies ūkio pasiekimų parodoje Maskvoje. Minėti katedros nariai neretai aktualiais pedagogikos klausimais pasisako per radiją ir televiziją. Tai tik dalis visuomeninio darbo, kurį atlieka Pedagogikos katedros nariai. Jie, be minėtų darbų, turi nemažai ir trumpalaikių visuomeninių įpareigojimų, kaip agitacinis darbas rinkimų metu, dėstytojų talpos kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose, dalyvavimas konferencijose, pasitarimuose, sąjunginiuose pedagoginiuose skaitymuose, paskaitos visuomenei, mokinių tėvams ir kt.

2. 1979 metai

Pedagogikos katedra per VU 400 metų jubiliejų

Stasė Valatkienė, Leonas Jovaiša

Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejus buvo neužmirštama, didinga nacionalinė šventė, ryškiai pademonstravusi lietuvių tautos pasididžiavimą savo kultūros Motina – Alma Mater Universitas Vilnensis. Pedagogikos katedra, viena mažiausių Universiteto katedrų, stengėsi šį prakilnų jubiliejų deramai pažymėti.

Pasirengimo jubiliejui laikotarpiu katedros nariai pradėjo giliau studijuoti universi-

teto praeitį ir dabartį, gilintis į lietuvių pedagoginės minties palikimą ir švietimo tradicijas (M. Karčiauskienė, S. Valatkienė ir kiti), per paskaitas plačiau dėstoma lietuvių švietimo istorija, Universiteto vaidmuo joje. Buvo pasirūpinta tobulinti pedagogikos seminarus ir studentų pedagoginę praktiką: išspausdinta ir padauginta seminarų programa su plačiu literatūros sąrašu, parengti me-

to diniai nurodymai studentų pedagoginei praktikai; išleisti atskira brošiūra. Pradėjo veikti studentų pedagogikos būrelis, jo nariai ėmė rašyti kursinius darbus iš pedagogikos. Dėstytojai labiau susidomėjo aukštosios mokyklos pedagogika (V. Bernotas, B. Pociūtė, L. Jovaiša). Suaktyvėjo katedros metodinis darbas – rengiami reguliarūs probleminiai seminarai.

Jubiliejaus išvakarėse šeši katedros nariai dalyvavo Universiteto Istorijos fakulteto mokslinėje konferencijoje su pranešimais. **L. Jovaišos** pranešimas „Universitetai ir aukštosios mokyklos pedagogikos plėtotė) buvo pateiktas tarprespublikinei konferencijai. **K. Poškus** joje skaitė pranešimą „Partinės organizacijos darbo formos ir metodai, sprendžiant studentų dorovinio auklėjimo uždavinius universitetuose“. IF mokslinėje konferencijoje dalyvavo šie katedros nariai: **K. Poškus** pradėjo IF konferenciją „Pažangioji mintis universiteto istorijoje“ pranešimu „Revoliucinės tradicijos ir pažangioji mintis S. Batoro ir šiuolaikiniame universitete“. **V. Bernotas** buvo tyrinėjęs dabartinės bendrojo lavinimo mokyklos kabinetinį mokymą ir dėl to galėjo padaryti pranešimą „Kabinetinio mokymo pradžia Lietuvos TSR“, kuriame nurodyti šio mokymo privalumai ir sunkumai. Jis eksperimentavo sudvejintas pamokas kabinetinio mokymo sąlygomis, bet padarė išvadą, kad jos dabarties sąlygomis netinkamos. **L. Jovaiša** supažindino su pirmuoju pedagoginiu dokumentu Lenkijos karalystėje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje. **B. Pociūtė** apibendrinė tyrimus, apimančius „kuratoriaus darbo problemas Vilniaus universitete“, ir sukėlė gyvas diskusijas, nes pranešimas buvo labai aktualus. **S. Valatkienė** padarė pranešimą „N. Krupskajos darbai lyginamosios pedagogikos klausimais“. Paaiškėjo, kad J. Tumas-Vaižgantas pirmasis į lietuvių kalbą ver-

tė N. Krupskajos darbus. **D. Tarvydaitė** išryškino VU pedagogikos katedros istoriją nuo 1919 metų iki šių dienų.

Pedagogikos katedros nariai aktyviai prisidėjo prie Universiteto propagavimo mūsų ir kitų respublikų gyventojams. Čia daug pasidarbavo **K. Poškus**, dalyvaudamas televizijos laidose, rašydamas straipsnius, darydamas pranešimus daugelio respublikos miestų ir rajonų Universiteto dienose, taip pat ir Maskvoje, Rygos ir Tartu universitetuose, Lietuvos TSR Žemės ūkio akademijoje, Kauno politechnikos ir medicinos institutuose. Apie universitetą jis išspausdino straipsnius „Komuniste“, „Červony štandar“ ir „Sovetskaja Litva“. **L. Jovaiša** taip pat dalyvavo Universiteto dienų renginiuose su pranešimais. Jo interviu apie universitetą ir mokyklą buvo išspausdintas „Tarybiname mokytojuje“.

Reikia paminėti ir tai, kad **V. Bernotas**, **L. Jovaiša** ir **K. Poškus** dalyvavo organizuojant jubiliejines šventes. V. Bernotas padėjo IF globoti svečius. L. Jovaiša buvo Universiteto jubiliejinio štabo svečių priėmimo komisijos pirmininkas ir respublikinio štabo svečių priėmimo komisijos pirmininko pavaduotojas. K. Poškus, kaip Universiteto partinio komiteto sekretorius, aktyviai dalyvavo daugelyje šventės renginių, kurių mastas ir prasmė pranoko visus lūkesčius.

Universiteto jubiliejaus proga visos katedros pradėjo rašyti savo istoriją ir metraščių. Rašant Pedagogikos katedros istoriją, buvo nustatyta jos pradžia – 1919 metai, apibūdinti pagrindiniai katedros darbuotojai, dirbę joje per tuos 60 metų. Neatskleistas liko S. Batoro universiteto laikotarpis. Dabar, rašant metraštį, susiklostys daugiau konkrečios ir įdomios medžiagos.

Jubiliejus pagražino visą universitetą. Turbūt jis niekad nebuvo toks gražus kaip dabar. Pagražėjo ir katedra: padidėjo jos plo-

tas, iš dalies apstatyta naujais baldais. Ant sienų kabo mirusių katedros vedėjų portretai; pedagogikos kabinete – meno kūrinys.

Jubiliejaus išskilmės ir jų turinys įkvepia katedros žmones naujiems darbams – plėtoti pedagogikos mokslą ir gerinti ateinančių kartų elgesio ir veiklos ugdymo kultūrą.

Doc. M. Karčiauskienės jubiliejus

Stasė Valatkienė

Tą saulėtą spalio 13-tos popietę jaučioje lituanistų K. Donelaičio skaitykloje, papuoštoje nuostabiomis grafiko Valiaus freskomis iš „Metų“, susirinko gražus svečių būrys iš įvairių Lietuvos aukštųjų mokyklų bei mokslo įstaigų pagerbti mūsų kolegę doc. M. Karčiauskiene.

Kiekvieno žmogaus gyvenime pagaliau ateina diena, kada kolegos, artimieji priverčia jį pamąstyti apie patį save, savo nueitą kelią. Tokia susikaupimo minutė, manytume, ir buvo mūsų Mielai Docentei tą tykųjį subatvakarį – sveikinimo žodžiuose tiek daug šilumos, tiek daug širdies!

Iškilmingą minėjimą pradeda VVU Pedagogikos katedros vedėjas prof. L. Jovaiša. S. Valatkienė (VU pedagogikos katedra) trumpai apžvelgia Mokslininkės nueitą kelią; pranešėja ypač akcentuoja Mielos Docentės, Lietuvos mokytojų Mokytojos, meilę Žmogui, Gėriui, Grožiui, dėkoja visų jaunų dėstytojų vardu už turiningas paskaitas, brandžią mintį, už taurią širdį, už šiltą žodį, už vaiko supratimą, už pagarbą vaiko asmenybei, už pagalbos ranką sunkią minutę. Nuolat gretinami Mokslininkės – Motinos vardai...

Labai šiltą žodį taria Istorijos fakulteto prodekanė doc. Raguotienė. Dėkoja Docentei, kaip buvusiai oponentei, už dėmesingumą bei reiklumą, už jautrią širdį. Įteikia Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo mi-

nisterijos Garbės raštą, pasirašytą ministro H. Zabulio.

Toliau Docentę pasveikinti išsirikiuoja visa pedagogikos katedra. Vedėjas prof. L. Jovaiša taria pačius širdingiausius sveikinimus bei palinkėjimus.

Sveikina svečiai. Labai įspūdingai pasveikino Jubiliatę VVU psichologijos katedros vedėjas doc. J. Lapė su jaunesniąja psichologų karta. Įteikdamas zodiako ženklą – svarstyklės, pabrėžė, jog Docentės gyvenimas nelepino, vis krovė ir krovė į vieną lėkštę visokias bėdas, nelaimes, vargus bei nepriteklus, kitoj – džiaugsmo pusėj, beveik nieko nebuvo. Bet Docentė sugebėjo ir iš tos beveik tuščios džiaugsmo lėkštelės dailinti žmonėms laimę, gėrį, grožį su kaupu. Psichologai linki, kad tolesniame gyvenime gerb. Docentę lydėtų tik laimės kaupas!

Mokslininkę sveikina Lietuvos TSR Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto direktorius prof. J. Vaitkevičius, direktoriaus pavaduotojas prof. J. Laužikas, Pedagoginio instituto pedagogikos katedros vedėjas, TSRS PMA narys – korespondentas V. Rajeckas, VPI doc. V. Mikėnas, VVU psichologijos katedros prof. A. Gučas, VPI doc. G. Gučienė, VPI psichologijos katedros atstovai – doc. A. Penkauskas, doc. S. Kregždė ir kt. Gauta daug sveikinimo telegramų.

Sveikinimo kalbose buvo akcentuojami tokie Docentės asmenybės bruožai, kaip reiklumas, kritiškumas, principingumas, objektyvumas, bet kartu ir – jautrumas, kito supratimas, kantrumas, vidinis pasitempimas, optimizmas.

Baigiamuoju žodžiu docentė M. Karčiauskienė nuoširdžiai padėkojo visiems ją prisiminusiems, sveikintiems, šiek tiek ilgiau sustojo prie savo nagrinėjamos problemos, paaiškino, kodėl tiria šią problemą (jai visą laiką rūpėjusi pradinę mokyklą, jos rūpesčiai ir vargai per visą istoriją). O pradinio mokymo, kaip viso tolesnio mokymo pagrindas, problema labai aktuali ir šiandien.

Tad sėkmės Jums, Gerb. Docente, visuose darbuose, visose dienose, geriausios sveikatos, geros kloties, purenant mūsų krašto kultūros dirvą.

Kas naujo organizuojant studentų pedagoginę praktiką 1979 metais

Vanda Aramavičiūtė

Vienas iš sudėtingesnių katedros uždavinių – tinkamai pasirengti ir vadovauti studentų pedagoginei praktikai. Katedros darbuotojams kyla įvairių organizacinių problemų. Tačiau šiais mokslo metais prof. L. Jovaišos iniciatyvos ir sumanumo dėka kai kurios iš jų buvo sėkmingai išspręstos. Visų pirma reikia pažymėti, kad pedagoginei praktikai vadovauti buvo pakviesti aukštos kvalifikacijos specialistai, dirbantys Pedagogikos mokslinio tyrimo institute. Jie skyrė didelį dėmesį studentų organizuojamos mokomosios ir nepamokinės veiklos analizei: apėmė daug pamokų, užklasinio darbo renginių, dalyvavo jų aptarimuose, pateikė vertingų patarimų, patikrino reikalingus dokumentus. Be to, katedra parengė kokybiškus metodinius nurodymus, kur išdėstyti pedagoginės praktikos tikslas ir uždaviniai, turinys, studentų teisės ir pareigos pedagoginės praktikos metu, atskiros pedagoginės praktikos vadovų funkcijos, daug patarimų, kaip pasirengti pamokai, parašyti jos konspektą, aptarti pamoką, suplanuoti klasės vadovo renginius ir jiems vadovauti ir kt. Šiuos metodinius nurodymus teigiamai vertino fakultetų ir grupių pedagoginės praktikos vadovai, patys studentai. Kai kurių bendrojo lavinimo vidurinių mokyklų vadovai juos pasidaugino, norėdami pritaikyti savo darbo praktikoje. Taip pat daugelyje mokyklų buvo tinkamai organizuotas pedagoginės praktikos užbaigimas – praktikos eiga, rezultatai aptarti pedagogų tarybos posėdžiuose, išplėstiniuose direkcinuose pasitarimuose. Daugiau

dėmesio pedagoginės praktikos efektyvinimo galimybių analizei skyrė ir atskiri fakultetai.

Vertinant studentų pedagoginę praktiką dalykiniu, pedagoginiu ir psichologiniu atžvilgiu, buvo pastebėta, kad šiais mokslo metais daug studentų pamokų buvo gerų dalykiniu, pedagoginiu ir psichologiniu požiūriu. Iš teigiamų pamokų požymių pažymėtinas mokymo turinio moksliškumas, mokymo proceso vaizdumas, mokinių pažintinis aktyvumas, pamokos tempas, darnūs santykiai su mokiniais. Dauguma studentų parodė gerą dalykinį pasirengimą, rimtą požiūrį į pedagoginį darbą. Nemaža naudos studentams davė vis daugiau praktikuojamas gerų pamokų (patyrusių pedagogų ir grupės studentų praktikantų) stebėjimas ir aptarimas.

Pedagogikos katedra, siekdama toliau tobulinti pasirengimą ir vadovavimą studentų pedagoginei praktikai, numato didesnę dėmesį skirti pedagoginės praktikos instruktažams, įžanginėms ir baigiamosioms konferencijoms. Tebėra aktuali problema – suderinti visų pedagoginės praktikos vadovų psichologinius-pedagoginius pamokos ir nepamokinės veiklos reikalavimus. Šiuo tikslu ateinančių metų gegužės mėnesį numatoma organizuoti seminarą, kuriame drauge su fakultetų atstovais, grupių vadovais bus nagrinėjami esminiai pedagoginės praktikos organizavimo klausimai. Taip pat pedagoginei praktikai vadovauti bus pasitelkiama dar daugiau talkininkų.

Kas naujo organizuojant studentų pedagoginę praktiką pionierių stovyklose 1979 metais

Vytautas Bernotas

Kad studentai įsigytų būtiniausių praktinio darbo su pionieriais mokėjimų ir įgūdžių, jiems Vievyje „Jaunojo automobilisto“ stovykloje buvo suorganizuotas penkių dienų in-

struktažas. Kiekvienais metais šiam instruktažui Pedagogikos katedros dėstytojai skiria vis didesnę dėmesį – tobulinamas jo turinys, organizavimas, mokymo formos ir metodai.

Jau šiais metais, rengiant instruktažą, buvo įvesta nemažai naujovių. Pirmiausia, šiam instruktažui buvo pradėta ruošti iš anksto – dar prieš du mėnesius. Tuo tikslu buvo sudarytas detalus darbo planas, kuris aptartas išplėstiniame katedros posėdyje, dalyvaujant stovyklos viršininkui J. Martinaičiui, universiteto instruktyvinės stovyklos vyr. pionierių vadovui A. Petrošiui, pedagoginės praktikos vadovui B. Šakaliui ir penkių pedagoginio profilio fakultetų prodekanams. Posėdyje buvo aptarti tokie svarbūs klausimai – kadrų gerinimo, studentų maitinimo, jų nuvežimo į stovyklą, aprūpinimo švaria patalyne ir kt. Toks išplėstinis kompleksinis pasitarimas davė gerų rezultatų: pirmą kartą per daug metų stovyklos viršininkas sutiko 270 studentų aprūpinti švaria patalyne; visi studentai organizuotai buvo nuvežti į stovyklą autobusais ir parvežti. Šiais metais buvo sukomplektuoti didelę pedagoginę praktiką su pionieriais turintys kadrai. Net penki pedagogai – artekiečiai. Tai A. Petrošius, V. Mundeikienė, N. Artiunova, D. Kugaro ir G. Dautartienė. Jie sugebėjo ne tik gerai perteikti studentams teorines ir praktines žinias apie pionierių darbą, bet ir ugdyti meilę šiam darbui.

Esama ir instruktažo darbo plano naujovių. Pagrindinis dėmesys sutelktas į studentų praktinį rengimą darbui pionierių būryje. Todėl studentai ypač daug buvo mokomi pionieriškų žaidimų, dainų, šokių. Be to, į planą įtraukti tokie nauji masiniai renginiai kaip „Miško šventė“, sporto diena „Nuo Gintarinės Baltijos iki olimpinės Maskvos“, vaikų žaidimas – konkursas „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“, sukarinti žaidimai vietovėje, pionieriška masuotė ir gegužinė su žaidi-

mais, šokiais, dainomis, atrakcionais, viktorinomis. Taip pat buvo organizuota pionierių draugovės rikiuotė, skirta Tarptautiniams vaikų metams.

Be minėtų praktinių įgūdžių formavimo, instruktyvinėje stovykloje pirmą kartą buvo skaitomas teorinis 18-os valandų paskaitų kursas, kurio turinį sudarė įvairūs metodiniai nurodymai, kaip stovykloje organizuoti sportinį – kraštotylinį darbą, patriotinį ir internacionalinį auklėjimą ir kt. Tai padėjo studentams geriau susipažinti su darbu pionierių būryje, suvokti jo specifiką.

Šiais metais buvo atkreiptas didesnis dėmesys ir į studentų drausmę. Šiuo tikslu stovykloje lankėsi fizikos fakulteto dekanas e. prof. p. V. Kybartas, prodekanas dr. B. Aleksiejūnas, doc. R. Rakauskas, Pedagogikos katedros vedėjas prof. L. Jovaiša ir kt. Jie kalbėjo su studentais, stebėjo jų renginius, dalyvavo instruktyvinės stovyklos štabo tarybos posėdyje, kai buvo svarstomas fizikos specialybės 2 kurso studentų (rusų gr.) M. Grinevičiaus, D. Švėgždos, A. Rachmangulovo ir K. Seniutj elgesį. Štabo taryba nutarė už girtavimą ir necenzūriškas dainas pašalinti iš stovyklos D. Švėgždą, A. Rachmangulovą ir K. Seniutj, o kitus minėtus studentus – išspėti. Tokio reagavimo į studentų drausmės pažeidimą stovykloje buvo imtasi pirmą kartą per daug metų.

Tiek prie instruktyvinės stovyklos organizavimo, tiek prie jos darbo daug prisidėjo Pedagogikos katedros vedėjas L. Jovaiša. Jis pateikė nemažai pasiūlymų ir konkrečių nurodymų, kaip gerinti studentų rengimą ir stiprinti jų drausmę instruktažo metu. Tai, be abejo, padėjo studentams geriau atlikti trijų savičių pedagoginę praktiką pionierių stovykloje. Apie tai byloja dėstytojų, tikrinskių pedagoginę praktiką, atsiliepimai ir studentų charakteristikos. Jose teigiama, kad didžioji dauguma universiteto auklėtinių dir-

bo kūrybingai, kruopščiai, sąžiningai. Net 83% studentų praktika įvertinta „labai gerai“, o nepatenkinamų įvertinimų visai nebuvo. Stovyklų vadovai apie studentų darbą, jų dalykinį bei metodinį pasiruošimą darbui su pionieriais atsiliepia daugiausia teigiamai. Ypač šiltai ir palankiai atsiliepė apie D. Mažonytę, R. Radvilaitę, I. Čelnaitę (Fil. fak.), B. Marcinkevičiūtę, B. Kinderytę, D. Apolinskaitę, A. Kalpoką (IF) ir kt. Daugelis studentų labai kruopščiai apgalvojo renginių su pionieriais tematiką ir sumaniai jiems vadovavo. Pavyzdžiui, chemikė D. Mažonytė, V. Šilinskytė suorganizavo chemijos vakarą-konkursą „Dainų dainelė“, Neptūno ir miško šventę, susitikimus su buvusiais partizanais, kariais. Studentas D. Jurevičius surengė Tautų draugystės šventę, pokalbius apie dorovingą elgesį, sąžiningumą. Istorikai Z. Bagdzevičiūtė ir A. Kalpokas suorganizavo istorijos vakarą, supažindino pionierius su Istorijos fakultetu, universiteto 400 jubiliejumi.

Iš pateiktos medžiagos matyti, kad Pedagogikos katedra studentų parengimui dirbti pionierių stovyklose kasmet skiria vis didesnę dėmesį, nuolat tobulindama tiek darbo turinį, tiek formas. Tai, be abejo, tam tikru mastu prisidės prie geresnio mokytojų parengimo.

Vanda Aramavičiūtė **(Autobiografija)**

Gimiau Utenos rajone, Mockėnų apylinkėje, Rožialaukio kaime, išikūrusiame gražaus beržyno ir klevų prieglobstyje. Mūsų šeima buvo negausi – Mama, Tėvelis ir aš. Mama lyriška, švelni ir paprasta su visais aplinkiniais žmonėmis, labai mylinti dainą, knygą, gamtą, gyvulius, taip pat turinti subtilų humoro jausmą. Tėtis buvo veiklus, energingas, greitos orientacijos, karštas prie darbo. Jis aktyviai

domėdavosi politikos, žemės ūkio klausimais, mėgo grožinę literatūrą, keliones. Abu Tėvai norėjo, kad aš mokyčiausi, išigyčiau gerą išsilavinimą.

Baigusį per trejus metus Puodžių pradinę mokyklą, mokiausi Kukliškių septynmetėje ir Utenos 2-oje vidurinėje mokykloje. Mokslas sekėsi neblogai. Daugiausia domėjauisi humanitarinio profilio dalykais. Tačiau traukė ir žemės ūkio mokslai. Todėl, besimokydama XI klasėje, svarsčiau, ką pasirinkti studijuoti – agronomiją ar prancūzų kalbą. Sužinojusi, kad Žemės ūkio akademijoje sodininkystei skiriama labai mažai dėmesio, nutariau stoti į Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą Užsienio kalbų fakultetą. Studijuoti prancūzų kalbą buvo nesunku ir įdomu. Baigusi institutą, pagal paskyrimą atvykau į Prienų rajoną, Stakliškių vidurinę mokyklą. Giliai įstrigo širdyje pirmieji pedagoginių ieškojimų, mažų atradimų ir džiaugsmų metai, ypač pirmoji auklėtinių laida. Dirbdama mokykloje, labai pamėgau klasės vadovo darbą, padedantį labiau priartėti prie auklėtinio asmenybės, tokios daugiasluoksnės ir sudėtingos. Vėliau, dirbdama kitur, labiausiai ir pasigesdavau klasės vadovo veiklos.

Po septynerių darbo metų, praleistų Stakliškių vidurinėje mokykloje, atvykau į Pedagogikos mokslinio tyrimo institutą. Jame reikėjo daug ką pradėti nuo abc – susipažinti su tiriamojo darbo metodika, eksperimento organizavimu, iš esmės nagrinėti pedagogiką, psichologiją, etiką. Tačiau nepaisant gana sunkių ir neįprastų rūpesčių, institute buvo labai gera dirbti – šilta nuoširdi atmosfera, konkreti dalykiška pagalba, bendraminčių būrys. Taip ir prabėgo dvylika kūrybinio darbo metų, susijusių su aspirantūra, auklėjimo problemų sektoriaus kūrimu ir plėtimu, su pirmaisiais sektoriaus kolektyvo moksliniais laimėjimais, naujų tyrimo kryptių ieškojimu.

Universitete dirbu tik nuo šių metų rugsėjo mėnesio. Esu naujokė, pereinanti sudėtingą adaptacijos periodą. Tikiu, kad šioje mokslo šventovėje, kūrybiškame ir jautriame katedros kolektyve, bus taip pat įdomu dirbti.

Personalijos

– Vandai Aramavičiūtei rugpjūčio 31 d. pavesta vadovauti pedagoginei studentų praktikai.

– Vanda Aramavičiūtė, buvusi PMTI auklėjimo problemų sektoriaus vedėja, nuo rugsėjo 1 d. Rektoriaus įsakymu paskirta VU pedagogikos katedros vyr. dėstytoja.

– Vanda Aramavičiūtė spalio 23 d. IF taryboje išrinkta vyr. dėstytoja.

– Vanda Aramavičiūtė gruodžio 10 d. išrinkta katedros sekretore.

– Vytautas Bernotas balandžio 26 d. paskirtas VU pedagogų draugijos pirmininku.

– Birutė Jatautaitė nuo rugsėjo 1 d. paskirta katedros vyr. laborante.

– Leonas Jovaiša, nuo 1977 m. rugsėjo pradžios ėjęs katedros vedėjo pareigas, spalio 16 d. Universiteto taryboje išrinktas katedros vedėju.

– Magdalenai Karčiauskienei, katedros docentei, spalio 12 d. sukako 60 metų. Jubiliejus paminėtas spalio 13 d. Mažvydo skaitykloje.

– Nijolė Miškinytė nuo rugpjūčio 1 d. paskirta katedros vyresniąja laborante.

– Birutė Pociūtė nuo sausio 1 d. paskirta IF IV kurso istorikų kuratore.

– Danutė Tārvydaitė, katedros vyr. laborantė, nuo gruodžio 16 d. perėjo dirbti į VU lietuvių kalbos katedrą.

Įspūdžiai iš sąjunginio simpoziumo Taline

Vanda Aramavičiūtė

1979 m. gruodžio mėn. 5–8 d. Taline buvo suorganizuotas sąjunginis simpoziumas tema „Kolektyvo ir asmenybės sąveika bendrojo lavinimo vidurinės mokyklos komunistinio auklėjimo procese“. Jį organizavo Estijos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, Talino pedagoginio instituto Pedagogikos katedra. Simpoziume dalyvavo mokslininkai iš Leningrado, Maskvos, Minsko, Tartu, Kišiniovo ir kt.

Šis simpoziumas išsiskyrė iš kitų panašaus pobūdžio renginių daugeliu aspektų: 1) aukštu dalykiniu praktiniu lygiu. Kolektyvo ir asmenybės sąveikos problema buvo nagrinėjama, atsižvelgus į naujausius tyrimėjimus. Akivaizdžių laimėjimų šioje srityje yra pasiekę estų mokslininkai, vadovaujami akademiko X. Liimetso; 2) simpoziumas pasižymėjo labai aukštu organizaciniu lygiu. Jo esminiais požymiais reikėtų laikyti tinkamą pasirengimą simpoziumui, jo formos naujoviškumą, kūrybišką ir operatyvų simpoziumo darbą. Teigiamai vertinant estų rengimąsi simpoziumui, reikia pažymėti, kad simpoziumo dalyviai dar lapkričio mėnesio antroje pusėje gavo išspausdintą medžiagą, sudėtą iš du teminius rinkinius (vienas iš jų buvo pavadintas „Auklėjamojo kolektyvo problemos“, antrasis – „Kolektyvo ir asmenybės sąveika“). Todėl visi simpoziumo dalyviai turėjo galimybę iš anksto susipažinti su problemomis, nagrinėtinomis simpoziume (jų apimtimi, analizės pobūdžiu ir lygiu, metodika ir kt.). Be to, toks pasirengimas simpoziumui leido pasirinkti ir naujovišką jo formą – diskusiją. Simpoziumo šeiminkai labai gerai apgalvojo diskusijos organizavimą. Šiuo tikslu buvo išskirtos septynios diskutuotinos problemos, numatyti diskusijų vadovai. Diskusijų dėmesio centre buvo

orijos ir didaktikos kategorija (vad. X. Liimetsas). Valstybės ir mokyklos auklėjamosios sistemos sąveika (L. Novikova), daiktinės aplinkos sąveika su mokykla ir klase (vad. M. Heidmetsas), kolektyvo įtakos asmenybei mechanizmai (vad. V. Morozovas), atskiros asmenybės įtakos kolektyvui mechanizmai (A. Mudzikas), įvairių ženklų sistemos vaidmuo kolektyvo ir asmenybės sąveikoje (vad. H. Mikkinas), mokytojų parengimas sąveikai su mokiniais (vad. B. Nedzveckis). Tokiu būdu buvo sudarytos septynios vadinamosios diskutantų grupės. Kiekvieną grupę sudarė ne daugiau kaip septyni asmenys. Vienos grupės diskusijai buvo skiriama 1,5 val. laiko, o vieno diskutanto pasisakymui – 4 min. Simpoziumo dalyviai galėjo laisvai pasirinkti diskutuotiną problemą ir iš anksto pranešti jos vadovui. Arba galėjo pasirinkti klausytojo vaidmenį, ir esant reikalui įsiterpti į tą ar kitą diskusiją jos metu. Simpoziumo organizatorių kūrybiškumą ir operatyvumą įrodo tai, kad visi simpoziumo dalyviai prieš diskusijos pradžią gaudavo įvadą į problemą, t. y. labai glaustą lakonišką, nagrinėtinos problemos aptarimą, iškeliant pačius opiausius jos aspektus. Pabaigus diskusijai, kiekvienas simpoziumo dalyvis galėjo įsigyti jo protokolą, kuriame atsispindėjo pati diskusijos eiga, kai kurios išvados. Visa tai sudarė palankias galimybes įvairiapusiškai įsigilinti į nagrinėjamą problemą. Tai dar kartą įrodė, kad mūsų gerbiami kaimynai estai yra ne tik toli pažengę socialinės psichologijos ir pedagogikos srityje, bet ir pasižymi aukšta mokslinių pasiekimų apibendrinimo bei propagavimo kultūra.

Mūsų svečiai

Vytautas Bernotas

Jubiliejiniais 1979 metais Pedagogikos katedra turėjo nemažą svečių ne tik iš mūsų šalies,

Prof. **Vasilijus Krikunovas** iš Grozno universiteto. Jis buvo pakviestas dalyvauti Vilniaus universiteto 400 metų jubiliejaus iškilmėse. Svečias skaitė pranešimą jubiliejinėje mokslinėje konferencijoje, dalyvavo susitikime su Istorijos fakulteto dėstytojais. Papasakojo apie Grozno universitetą, dėstytojų ir studentų mokslinę veiklą, tolesnius šios mokyklos planus. V. Krikunovas dalyvavo visuose jubiliejiniuose renginiuose – studentų koncerte Sporto rūmuose, ekskursijose po Vilnių, pabuvojo Buities muziejuje Rumšiškėse.

Svečiui labai patiko liaudies šokiai, muzika, dainos, gražios Vilniaus apylinkės, nauji miesto rajonai, senjojo Universiteto rūmai.

Dr. **Horstas Gehrke** iš Greifswaldo universiteto (VDR). Atvyko į Vilnių lapkričio 19 d. pagal draugystės ir bendradarbiavimo sutartį tarp abiejų universitetų. Per susitikimą su Pedagogikos katedros dėstytojais svečias padarė išsamų ir turiningą pranešimą apie pedagogikos dėstytojų rengimą Greifswaldo universitete, atsakė į daugelį klausimų, pasidalijo darbo patirtimi su mūsų katedros dėstytojais. Per susitikimą su VVU partinio komiteto sekretoriumi doc. K. Poškumi buvo aptarti tolesni abiejų universitetų bendradarbiavimo planai.

Laisvalaikio svečias buvo supažindintas su senjojo universiteto rūmais, biblioteka, Vilniaus architektūriniais paminklais, pabuvojo Trakuose, Operos ir baletų teatre žiūrėjo spektaklį „Toska“.

Dėst. **Atila ŠAŠ** iš Debreceno universiteto. Į Pedagogikos katedrą atvyko taip pat pagal draugystės ir bendradarbiavimo sutartį. Katedros nariams svečias iš Vengrijos papasakojo apie Debreceno universiteto pedagogų mokslo tiriamąjį darbą. Sakė, kad daugumą jo katedros dėstytojų tiria mokslieivių pasaulėžiūros formavimo ir dorovinio auklėjimo problemas. Pasidalijo gausia šio

Savo ruožtu katedros vedėjas profesorius L. Jovaiša supažindino svečią su mūsų katedros dėstytojų moksliniu ir metodiniu darbu, katedros darbo planais ir perspektyvomis.

3. 1980 metai

Docento Vytauto Bernoto jubiliejus

Magdalena Karčiauskienė

1980/81 mokslo metus Pedagogikos katedra pradėjo paminėdama doc. V. Bernoto 50 metų jubiliejų. Docentas gimė 1930 VIII 10 Utenos rajone, Radžiūnų kaime valstiečio šeimoje. Baigęs pradinę mokyklą, mokėsi Utenos gimnazijoje, kurią baigęs 1951 m. įstojo į Vilniaus pedagoginio instituto Gamtos-geografijos fakultetą.

Jau studijų metu Vytautas pasižymėjo kaip gabus, darbštus studentas ir dirbo laborantu. Baigęs institutą dirbo vidurinėse mokyklose mokytoju, direktoriaus pavaduotoju ir pagaliau direktoriumi.

Gerai pasiruošęs dalykiniu požiūriu V. Bernotas vis nerimdavo dėl sudėtingų pedagoginių problemų. Jis rūpestingai analizuodavo praktikoje pasitaikančias pedagogines situacijas, skaitė literatūrą. Dirbdamas atsakingą mokyklos vadovo darbą, Maskvoje išlaikė kandidatinius egzaminus, palaikė ryšius su žymiausiais Lietuvos pedagogais mokslininkais (prof. J. Laužiku ir kt.).

Atkreipęs dėmesį į V. Bernoto darbštumą ir pedagoginius sugebėjimus, VVU pedagogikos ir psichologijos katedros vedėjas prof. A. Gučas, pasitaręs su katedros nariais, pasiūlė Vytautui dirbti katedros dėstytoju.

Parodytą pasitikėjimą V. Bernotas visišškai pateisino. Padirbęs trejus metus katedroje, jis įstojo į stacionarinę aspirantūrą Maskvoje, laiku paruošė ir 1972 m. apgynė

Toks bendradarbiavimas tarp universitetų ir apibendrintos pedagoginės patirties pasidalijimas labai naudingas.

kandidato disertaciją. 1976 m. V. Bernotui suteiktas docento vardas.

Vytautas nesitenkino tuo, ką pasiekęs. Jis nuolat ieško, nerimsta, rašo mokslinius straipsnius, aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje, turi nemažai atsakingų pareigų katedroje, fakultete ir už Universiteto ribų.

Docentas mielas katedros narys, jautrus tėvas ir draugas šeimoje. Nemaža teko bendrauti su Vytautu išvykose ir komandiruo-tėse savame krašte ir užsienyje. Visur jautėsi jo didelis dėmesys žmogui, kiekvienu momentu jis prisimena savo šeimą, bendradarbius. Noras padėti žmogui nuo mažo vaiko ligi žilo senelio, ryžtingas veržimasis spręsti sudėtingas pedagogines problemas – tai tipingas V. Bernoto bruožas.

Linkime docentui sėkmės darbe ir asmeniniame gyvenime.

Birutė Jatautaitė (Autobiografija)

Gimiau 1956 metais mažame Žemaitijos kampelyje – Šilutės rajone Girininkų kaime. Šeimoje augom keturiese: dvi sėšerys ir du broliai. Nebuvo mūsų kam lepinči. Anksti netekom tėvo, mamai vienai buvo sunku... Mama, paaugodama mums visas savo jėgas,

skiepijo meilę, draugiškumą, pagarbą vienu kitiems. Mama mums įkvėpdavo pasitikėjimo, kai buvo, rodos, taip sunku, skatindavo ir net priversdavo būti tvirtais, atkakliai mokytis ir dirbti, išmokė džiaugtis gyvenimu.

Vaikystė prabėgo pievų takeliais bebėgijant, saule ir vėju besidžiaugiant. Ir mokykliniai metai liko lyg aidas vasaros dainos. Šalia visada buvo mano brolis dvynys, su juo ir prisieidavo išbandyti savo pirmuosius „pedagoginius sugebėjimus“. Kur pasukti, kur gyvenimo prasmės ieškoti – galvoti nereikėjo.

Dar mokyklos suole pramokau esperanto kalbos, įgijau italų kalbos pagrindus, o studijuoti pasirinkau anglų kalbą, ir, žinoma, Pedagoginiame institute. Tęsiai mūsų „pedagogiškos“ giminės tradicijas. Kartu su studijom antrasis mano gyvenimas prabėgo „Šviesos“ ansamblyje (kankliavau), nes be muzikos, liaudies dainos, be šokio ir šmaikštaus liaudiško žodžio neįsivaizdavau tikro pedagogo, tikro žmogaus. Namuose irgi nei vienas susitikimas, nei viena šventė nepraeina be muzikos, dainų (visi vaikai baigėme muzikos mokyklą).

Dar labai mėgstu keliauti – visada traukia miestai ir kaimeliai, visada džiaugsmą atneša nauji veidai...

Į Universiteto Pedagogikos katedrą atėjau 1979 m. Kuklu ir nejauku buvo iš pradžių. Bet nuoširdūs kolegų patarimai, padėsinimai, pagalba padėjo greitai adaptuotis.

Profesorių Joną Laužiką prisiminus

Juozas Vaitkevičius

1903 m. lapkričio 23 d. Kupiškio rajono Dūbliškių k. valstiečio šeimoje gimė Jonas Laužikas. 1924 m. baigė Ukmergės gimnaziją, mokytojavo ir studijavo Kauno universitete, kurį baigė 1929 m. 1930–1931 m. studijavo Ciuricho, Vienos, Hamburgo universitetuose.

1931–1938 m. – Kauno pagalbinės mokyklos vedėjas. 1939–1940 m. studijavo Ciuricho universitete, kur 1940 m. gynė filosofijos dr. laipsnio disertaciją. 1940–1941 ir 1944–1959 m. dirbo Vilniaus pedagoginiame institute (direktorius, direktoriaus pavaduotojas, dekanas, katedros vedėjas). Nuo 1958 m. – Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto sektoriaus vadovas, direktoriaus pavaduotojas. 1955 m. apgina pedagogikos mokslų kandidatą, o 1968 m. – pedagogikos mokslų daktaro disertaciją. Profesorius nuo 1968 m.

J. Laužikas – Lietuvos TSR mokytojų Mokytojas yra parašęs 10 knygų, sudaręs daugelį rinkinių, parašęs šimtus straipsnių. Nėra respublikoje mokytojo, kuris nebuvo jo mokinys, neklausė jo paskaitų, neskaitė jo knygų, straipsnių.

J. Laužiko veikla glaudžiai siejasi su VU pedagogikos katedra: visi katedros nariai yra jo mokiniai. Laužikas nuolatinis katedros svečias, specializuotos tarybos pedagogikos kandidato laipsnio disertacijoms ginti narys. Jis pats daktaro disertaciją gynė Vilniaus universitete.

1980 12 12 d. palaidotas Lietuvos mokytojų Mokytojas liks visų atmintyje kaip žmogus, mokslininkas, humanistas. Jo mintys ilgis amžius nušvies mokytojams pedagoginės minties ir praktikos labirintus. Jo asmens pavyzdys įkvėps kartas naujiems siekiams ugdant naują žmogų. Mumyse išliks jo mėgstamas posakis: „Yra valia – yra žmogus, nėra valios – nėra žmogaus“. Ir tai padės įveikti sunkumus.

Magdalena Karčiauskienė

1980 m. gruodžio 10 d. nustojo plakusi profesoriaus, pedagogikos mokslų daktaro Jono Laužiko širdis. Nustojo ji plakusi staiga, be jokio poilsio prieš paskutinę kelionę. O profesorius ir nežinojo, kas yra poilsis. Visą savo

gyvenimą jis įtemptai dirbo. Dirbo ne tik pats, bet vertė dirbti ir kitus. Ką planuoja, ką dabar veiki, ką skaitysi – buvo pirmieji profesorius klausimai sutikus savo studentą, bendradarbį, bičiulį.

Profesorius buvo ne tik reiklus, bet ir labai humaniškas. Jam rūpėjo ne tik ką studentas ar aspirantas skaito, bet ir ką valgo, ar turi už ką nusipirkti knygą ir t. t. Teisingas, principingas, reiklus profesorius turėjo ne tik draugų. Kai kam jis užkliūdavo. Bet profesorius mokėjo atleisti pasikarščiavusiam studentui, dėstytojui, netaktiškam aspirantui. Jis ir vėl jį globojo, patarinėjo, lyg niekur nieko. Daug kam reikėtų šio tauraus žmoniškumo iš profesorius Jono Laužiko pasimokyti.

Pavyzdys jis mums – kaip mokslininkas, kaip nepaprastai plataus akiračio, aštraus proto ir jautrios širdies žmogus. Ilgai jam bus dėkinga Lietuvos visuomenė, mokykla ir vaikai. Tenevysta gėlės ant jo kapo. Tesklinda jo idėjos tarp Lietuvos pedagogų.

Stasė Valatkienė

Menu Profesorių Joną Laužiką labai tvirtą, energingą, niekad nepailstantį, labai darbštų, reiklų ir nuoširdų, mokantį protu ir širdimi bendrauti su kiekvienu. Profesorius buvo imlus kiekvienai kūrybinei kibirkštei, net menkučiam talento pasireiškimui, kiekvienam gėrio pradui.

Atsiminimų nuotrupos...

Jauki tyla gaubia Profesoriaus darbo kambarį – knygų karaliją, apmąstymuose paskendusį Mokslininką. Nedrąsu sutrikdyti tą rimtį... Bet štai Profesorius pakelia galvą, maloniai sutinka, sodina priešais ir paliepia kiek galima detaliau išdėstyti, ko siekta disertacijoje, kas pavyko, su kokiais sunkumais susidurta.

Slenka minutės... Lyg ir nedrąsu pradėti savo samprotavimus. Tačiau jau po pirmųjų

žodžių lankstesnė darosi mintis. Jauti, jog šalia didelis Mokslininkas ir didelis Žmogus.

Šiltas atsisveikinimas, palinkėjimai sėkmės... Tuokart visai nepagalvota, jog tai pasakutinis susitikimas su Profesoriumi...

Daug, ai daug nuoširdžiausių patarimų, konsultacijų, retų knygų gauta iš gerb. Profesoriaus. Ir apima skausmingas netekimo jausmas, jog žmogaus, be kurio, rodos, negalima išsiversti, nebesutiksi niekur!

Dėstytoja S. Valatkienė apgynė kandidato disertaciją

Magdalena Karčiauskienė

1980 m. gruodžio 18 d. Universiteto specializuotoje taryboje Stasė Valatkienė apgynė kandidato disertaciją tema: „Mokymo formų ir metodų problema JAV pedagogikoje XIX a. pabaigoje ir XX a. pradžioje“.

Sudėtingos, tačiau šiandien labai aktualios naujų pedagoginių srovių problemos St. Valatkienę seniai domino. Norėdama giliau jas išanalizuoti dėstytoja kruopščiai mokėsi užsienio kalbų, kad galėtų skaityti žymiausių pedagogų raštus originalo kalba.

Vadovaujama vienos iš žymiausių tarybinių mokslininkų, pedagogikos mokslų daktarės profesorės Marijos Fiodorovnos Šabajevos St. Valatkienė labai kruopščiai išanalizavo Vakarų Europos ir JAV naujas pedagogines sroves ir XIX a. pabaigos – XX a. pradžios naujų JAV mokyklų praktinę veiklą.

Disertacijoje giliai atskleistos naujų mokyklų kilimo ir veiklos krypties priežastys, jų teorinės ir visuomeninės-socialinės bei ekonominės ištakos, parodytas klasikinės ir naujosios pedagogikos ryšys bei sąveika, duotas išsamus šių mokyklų įvertinimas, plačiai pasitelkiant gilų marksistinį N. K. Krupskajos požiūrį į naujas pedagogines sroves ir mokyklinę praktiką.

Oficialūs oponentai pedagogikos mokslų daktaras profesorius J. Laužikas (tai buvo paskutinis priešmirtinis profesoriaus darbas, disertacijos gynimo profesorius nesulaukė), profesorius daktaras J. Vaitkevičius ir docentas V. Mikėnas labai gerai įvertino St. Valatkienės disertaciją.

Aktuali disertacijos tema, įdomus jos sprendimas sudomino specializuotos tarybos narius. Gynimo metu disertantė gavo nemažai klausimų (akad. ped. m. dr. prof. V. Rajecko, ped. m. dr. prof. B. Bitino ir kt.), į kuriuos įdomiai, išsamiai atsakinėjo. Apie disertacijos aukštą lygį taryboje kalbėjo ped. m. dr. M. Lukšienė ir doc. M. Karčiauskienė.

Pedagogikos katedra nuoširdžiai sveikina dėstytoją St. Valatkienę, sėkmingai išsprendusią tokį sudėtingą uždavinį, linki jai daug sėkmės darbe ir asmeniniame gyvenime.

Į katedrą dirbti atėjo profesorius

Magdalena Karčiauskienė

Labai malonu matyti profesorių Juozą Vaitkevičių tarp mūsų katedros darbuotojų. Turėjau laimės pažinti jį nuo pirmųjų studijų metų Pedagoginiame institute ir daugelį metų dirbti su juo kartu vėliau. Jau studijų metais jis išsiskyrė iš kitų kuklumu ir nepaprastu darbštumu. Tą patį galima pasakyti apie jį, kai dirbo dėstytoju VVPI Pedagogikos katedroje, kai buvo aspirantas Leningrade, Šiaulių pedagoginio instituto rektorius, Respublikinio mokslinio tyrimo instituto direktorius.

Džiaugiamės, profesoriau, kad sutikote ateitį į mūsų kolektyvą. Jūs ne tik praturtinsite šio kolektyvo darbą moksliniu požiūriu, bet ir paskleisite gerą nuotaiką,

nuoširdumą, kurio niekad nebūna per daug, atnešite malonią šilumą.

Džiaugiamės visi, linkime Jums daug sėkmės!

Mūsų profesorius

Dar norėtusi keletą žodžių tarti apie profesorių Juozą Vaitkevičių. Profesorius – didelis mintimis ir darbais, paprastas, kuklus ir nuoširdus su žmonėmis, kokias pareigas jie beužimtų, kokio amžiaus jie bebūtų.

Profesoriaus J. Vaitkevičiaus gyvenimo kelias, jo neišsenkama energija – pavyzdys visiems. Jis gimė 1928 metų rugsėjo 29 dieną Alytaus apskrityje Miroslavo valsčiuje Gudelių kaime. 1938 m. baigė pradinę mokyklą. Vėliau ketverius metus – piemenauta pas svečius. 1942–1945 m. mokėsi amatų mokykloje Alytuje, o 1947–1951 – Alytaus mokytojų seminarijoje. 1951–1955 m. J. Vaitkevičius studijuoja pedagogiką VPI. Baigęs institutą su pagyrimu paskiriamas dirbti to paties instituto Pedagogikos katedros asistentu. 1958–1961 – Leningrado RTFSR Pedagogikos mokslų akademijos Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto aspirantas. Čia vadovaujamas žymių mokslininkų prof. B. G. Ananjevo ir prof. Š. I. Ganelino, paruošė kandidato disertaciją, kurią apgynė 1962 m. 1961–1967 m. J. Vaitkevičius dirbo VPI pedagogikos katedroje vyr. dėstytoju, o nuo 1964 m. docentu.

Gabus mokslininkas ir organizatorius 1967 m. skiriamas Šiaulių K. Preikšo pedagoginio instituto rektoriumi, kuriuo dirba iki 1975 m. Čia, dirbdamas atsakingą ir įtemptą darbą, be jokių atostogų, J. Vaitkevičius paruošia daktaro disertaciją, kurią apgina 1972 m. 1974 m. J. Vaitkevičiui suteikiamas profesoriaus mokslinis vardas. 1975–1980 m. profesorius vadovauja Pedagogikos mokslinio tyrimo institutui, o nuo 1980 m. dirba VVU pedagogikos katedroje.

Profesoriaus mokslinė-pedagoginė veikla labai produktyvi.

Jis išleido tris monografijas, yra daugelio knygų bendraautorius, redakcinės komisijos narys. Laikraščiuose, žurnaluose ir kituose įvairiuose leidiniuose pasirodė per 150 profesorius straipsnių.

Už vaisingą mokslinę veiklą J. Vaitkevičiui suteiktas LTSR nusipelnusio mokslo veikėjo vardas.

Prof. J. Vaitkevičius – pavyzdys kiekvienam. Puikus pedagogas, didelis mokslininkas ir kuklus, nuoširdus draugas.

Sėkmės Jums, profesoriau!

Katedra dėliaugiasi Jumis.

VU pedagogikos katedros kolektyvas

Personalijos

– Doc. V. Bernotas rugpjūčio 10 d. atšventė savo 50 metų jubiliejų. Ta proga Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija apdovanojo jį Garbės raštu.

– Prof. L. Jovaiša vasario-gegužės mėn. stažavosi PMTI pas profesorių J. Laužiką.

– Doc. M. Karčiauskienė rugsėjo 1 d. grįžo iš dvejų metų doktorantūros atostogų ir baigė daktaro disertaciją apie pradinį mokymą Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje.

– Doc. K. Poškus rugsėjo 1 d. grįžo į katedrą iš partinio komiteto sekretoriaus pareigų.

– Vyr. lab. N. Paršeliūnienė gruodžio mėn. grįžo iš dekretinių atostogų, vienerius metus paauginusi sūnų Audrių.

– Asistentė B. Pociūtė perrinkta asistente.

– Dėstytoja S. Valatkienė pavasarį ligoninėse ir sanatorijose gydėsi akis. Rudenį jai sumažintas paskaitų krūvis dėl pablogėjusio regėjimo.

– Dėstytoja S. Valatkienė gruodžio 18 d. apgynė pedagogikos kandidato disertaciją Universiteto specializuotoje taryboje, pirminkaujant prof. L. Jovaišai.

– Profesorius J. Vaitkevičius gruodžio 22 d. paskirtas katedros profesoriumi.

– Spalio 22 d. vyr. lab. B. Jatautaitė išlaikė filosofijos kandidatinio minimumo egzaminą.

4. 1981 metai

Leonui Jovaišai 60 metų

Vanda Aramavičiūtė

Šios prasmingos šventės išvakarėse aš labai norėčiau pasukti J. Biliūno gatvę, vingiuojančią mūsų jaukaus senamiesčio kampelyje, ir užėiti į joje buvusius pirmuosius Pedagogikos mokslinio tyrimo instituto rūmus, kur vyko intensyvi Gerbiamo profesoriaus mokslinė veikla, kur prabėgo daug nepakartojamų įkvėpimo, ieškojimo ir atradimo dienų. Čia 1967 m.

pabaigoje ir teko pažinti Profesorių, taip pat nors iš dalies patirti Profesoriaus mokslinio, visuomeninio darbo, bendravimo ir santykių su žmonėmis turinį ir stilių. Mums, jaunesniesiems instituto bendradarbiams, labai imponavo ne vien turtinga įvairiapusiška mokslinė ir visuomeninė veikla. Mus daugiau žavėjo Profesoriaus sugebėjimas bet koki dar-

bą atlikti su nepaprastu kūrybiškumu ir meistriškumu. Profesoriumi vadovaujant, net eilinis profsąjungos komiteto posėdis ar kitoks renginys įkvėpdavo ir sušildydavo žmones, padėdavo jiems pakilti virš kasdienybės, praturtindavo juos. Profesoriaus iniciatyva buvo suorganizuota daug įsimintinų švenčių kolektyve: pirmasis instituto dešimtmetis, keli jubiliejai, minėjimai, atsisveikinta su senaisiais metais... Moters dienos proga kolegės pirmąkart buvo pavaišintos vien vyrų pagamintu kokteiliu... Visko ir neišvardysi. Daugelis šių švenčių tapo tradicinėmis, organizuojamomis ir dabar, gerokai pasikeitusiame instituto kolektyve.

Man atrodo, kad, organizuojant bet kokią šventę, pats įdomiausias būdavo pasirengimas jai – Profesorius pateikdavo daug įvairių variantų, sudarydamas galimybę pasirinkti patį optimaliausią, nugalindant jį iki spindėjimo.

Kiekvienos pareigos puikus atlikimas, didelė vidinė kultūra, inteligencija – patys patraukliausi Profesoriaus asmenybės bruožai. Jie padėdavo sukurti jaukią psichologinę atmosferą institute, kuri sudarydavo itin palankias sąlygas jaunųjų bendradarbių adaptacijai, jų pirmųjų žingsnių sėkmei. Lyg ir nejučiomis kiekvienas pasidarydavo savas, reikalingas, išgyvendavo saugumo, tikrumo, pasitikėjimo savimi jausmą. Todėl nuoširdžiai norėčiau padėkoti Profesoriumi už tas gėrio ir grožio pamokas, gautas institute, taip pat už visokeriopą paramą ir jausmą šiuose namuose. Dirbdamas su Profesoriumi, jautiesi kaip už mūro, kaip kartą taikliai pasakė vienas žemaitis, geras Profesoriaus pažįstamas. Norėčiau pridurti, kad jautiesi ne tik už tvirto, bet ir sušildyto tauria žmogiška širdimi mūro. Todėl šios šventės proga norėčiau linkėti Profesoriumi kuo geriausios kloties gyvenime, kad kiekvieną dieną, J. Mikelininko žodžiais tariant, pasisektų surasti vis naują spalvą, vis naują varšą gam-

toje, kūryboje, žmoguje ir ją pakelti prieš saulės šviesą.

Konferencija, skirta mokytojo asmenybės ir jo rengimo problemoms

Magdalena Karčiauskienė

Tokia Pabaltijo konferencija įvyko Daugpilio pedagoginiame institute 1982 m. gegužės mėn. Joje su pranešimais dalyvavo keletas mokslinių darbuotojų iš mūsų respublikos, daugiausia PMTI moksliniai bendradarbiai. Konferencijoje dirbo keletas sekcijų, nagrinėjančių klausimo teoriją ir istoriją. Man ir ped. m. daktarei M. Lukšienei teko dalyvauti istorijos sekcijoje, kurioje buvo analizuojamos mokytojo rengimo kryptys ir problemos Pabaltijo kraštuose nuo seniausių laikų iki šių dienų.

Konferencijos medžiagą išleido Rygos P. Stučkos universitetas (Проблемы подготовки учителей в истории развития народного образования в Прибалтике / Под ред. Л. И. Жукова / Рига, 1981.

Tiriama pedagogo asmenybė

Kazys Poškus

Pirmuosius ryšius tarp Vilniaus V. Kapsuko ir Debreceno (VLR) Lajošo Košuto universitetų 1977 m. užmezgė šių aukštųjų mokyklų partinės organizacijos. Pedagogų ryšiai pasidarė glaudesni po to, kai šių eilučių autorius 1979 m. su pranešimu dalyvavo Debreceno organizuotoje tarptautinėje pedagogikos konferencijoje. O nuo 1981 m. pagal pasirašytą abiejų universitetų draugystės ir bendradarbiavimo sutartį pedagogikos katedros per penkmetį bendromis jėgomis ėmėsi tyrinėti būsimo pedagogo kryptingos asmenybės formavimo problemas.

Planuojami išnagrinėti tokie bendrai tiriama problemos aspektai – būsimo pedagogo asmenybė, VLR ir tarybinės mokyklos mokymo formos ir metodai, stojančiųjų į universitetą pedagoginių gabumų diagnostika, būsimo pedagogo politinis-idėjinis bei dorovinis auklėjimas ir kt. Šių tyrimų pagrindu numatoma 1985 m. organizuoti tarptautinį (dvišalį) seminarą, o jo medžiagą paskelbti monografijoje.

Bendrus pedagoginius tyrimus vykdė Vilniaus V. Kapsuko universitete: ped. kand. V. Aramavičiūtė, prof. L. Jovaiša, asist. B. Pociūtė, doc. K. Poškus (vadovas); Debreco L. Košuto universitete: doc. M. Bajko, dr. A. Petrikaš (vadovas), doc. J. Pap, adj. A. Šaš, adj. B. Večeji.

Kaip studentai buvo „pionieriais“

Stasė Valatkienė

Šis instruktažas trečiakursiams buvo tam tikras psichologinis barjeras – iš studento tapti „pionieriumi“.

Štai mes „Jaunojo automobilisto“ pionierių stovykloje Vievėje. Prieš akis – penkios įtempto darbo dienos. Reikės susipažinti su pionierių organizacijos veiklos pagrindiniais teoriniais klausimais, įgauti kai kurių praktinių mokėjimų bei įgūdžių, kuriuos reikės panaudoti jau šią vasarą dirbant su pionieriais ir spaliukais. O kuo jaunesni vaikai, tuo daugiau pedagoginių žinių reikalaujama iš mokytojo, – taip ne kartą pabrėždavo K. Ušinskis. Jau nuo pirmos dienos ir stengėms dirbti šia linkme.

Būsiami jaunieji būrių vadovai bei auklėtojai buvo supažindinti su organizaciniais rinkiminiais klausimais būriuose bei draugovėje (teoriškai ir praktiškai), su būrio bei draugovės darbo turiniu, planavimu, su planų rūšimis (kalendorinis, planas-tinklelis,

būrio darbo planas vienai dienai ir kt.); su pagrindiniais 1982 m. pionierių stovyklų auklėjamojo darbo uždaviniais, su stovyklos atidarymo bei uždarymo ceremonialu.

Instruktyvinėje stovykloje buvo stengtasi kuo daugiau suteikti studentams teorinių ir praktinių žinių, kad būsimos dvidešimt šešios praktinio darbo su pionieriais dienos būtų kuo turiningesnės.

Mūsų nuomone, ypač daug gero ir naujingo davė paskaita „Turistinis kraštotyris darbas pionierių stovykloje“. Niekas taip netraukia vaikų kaip kraštotyra ir turizmas, juos vilioja kelionių romantika. Pedagoginiu požiūriu ši veikla specifiška ir tuo, kad vaikai taip pat gerai ilsisi, grūdinasi fiziškai, kaupia jėgas, geriau pažįsta gamtą, liaudies meną bei tradicijas, N. Krupskajos žodžiais tariant, išmoka skaityti gyvenimo knygą.

Daug dėmesio skirta pionieriškų dainų, žaidimų bei šokių mokymui, nes žaidimas yra organiškai auklėjamojo darbo dalis. A. Makarenka, pavyzdžiui, ne kartą pabrėždavo mintį, jog „vaikų organizacijų veikla turi būti persunkta žaidimu...“, nes kaip vaikas žaidžia, taip jis ir dirbs“. Taigi žaidimas vaikui – darbo, bendravimo su žmonėmis mokykla.

Studentai taip pat susipažino su internacionalinio, patriotinio, darbinio auklėjimo organizavimo metodika, su pionierių organizacijos simbolika, atributika, ritualais, su jų pritaikymu praktinėje būrio veikloje, mokėsi būgnininkais bei trimitininkais. Būriuose buvo surengtas įdomus disputas „Pionierių būrio vadovas – koks jis?“ (pagrindinis dėmesys kreiptas į vadovo psichines savybes).

Paskutinę stovyklos dieną studentų žinias patikrinome koliokviume.

Manytume, ateityje reikėtų daugiau žaidimų, lavinančių atmintį, dėmesį, nuovoką, daugiau pažintinių žaidimų, viktorinų, gal-

vosūkių. Gal reikėtų rengti tokius renginius: žaidimo ir žaislo popietę, gal ir miško keistenybių popietę, miško telegramą (žinoma, čia jau neapsieisime be gamtininko pagalbos) – viso to labai reikia dirbant su vaikais.

Mes, atrodo, buvom aktyvūs, judrūs, vikrūs visas šias penkias dienas, stengėmės sužinoti kuo daugiau, pažinti ir nenurimti. Tie-

sa, ne visada turėjome noro keltis, rytą mankštintis (vyrai istorikai, kai kurie anglistai bei germanistai), ne visada ir kambariuose būdavo pavyzdinė tvarka. Kartais labiau traukdavo pasikaitinti saulutėje, negu dalyvauti pratybose. Manome, visi šie nesklاندumai laikini ir praeinantys, tikroje darbo su pionieriais praktikoje toms „išdaigoms“ turbūt nebus nei laiko, nei noro.

5. 1982–1983 metai

Keturi posūkiai katedros veikloje

Leonas Jovaiša

1982 metais aktyviai buvo tobulinama Pedagogikos katedros veikla. Galima kalbėti apie naujas veiklos rūšis, žyminčias reikšmingą katedros posūkį.

1. Dėstytojai pradėjo organizuoti studentų mokslo tiriamąjį darbą. Balandžio 2 dieną Istorijos fakulteto studentų mokslinėje konferencijoje pedagogikos sekcijoje perskaityta 19 pranešimų. Tai pirmas kartas katedros istorijoje. Dėstytojai pasiryžę integruoti pedagogikos mokymą su studentų moksliniu darbu. Tai – esminis dėstyimo metodikos posūkis.

2. 1981 metais pradėta domėtis stažuotojų darbu, o jau 1982 metų rudenį RMTI ir Švietimo ministerija atkreipė dėmesį į katedros rūpinimąsi jaunaisiais mokytojais. Per susitikimus su mūsų absolventais mokytojais rajonuose buvo fotografuojami katedros dėstytojai.

1982 m. lapkričio 30 dieną Universiteto taryba pavedė Pedagogikos katedrai koordinuoti stažuotės kontrolę. Tai – visiškai nauja katedros darbo sritis.

3. 1982 m. rugpjūčio 30 dienos katedros posėdyje buvo patvirtinta pirmoji pedagogi-

kos dėstyimo darbinė programa – vieninga pedagogikos dėstyimo reikalavimų sistema. Šia kryptimi nutarta tobulinti dėstyimo metodiką. Padarytas esminis posūkis į praktiką. „Jei aukštoji mokykla nemoko praktinio darbo, ji nieko nemoko“ (V. Leninai). Pirmą kartą katedros istorijoje įvestos pratybos. Dar reikės pastangų, kad pratybos būtų tikromis pratybomis, o ne trivialybe.

4. Nuo Pedagogikos katedros atkūrimo 1971 metais su išoriniu moksliniu pasauliu buvo palaikomi individualūs ryšiai. 1982 metų gegužės 12 dieną Latvijos TSR Pliavinos mokykloje buvo pasirašyta trijų universitetų (Latvijos, Tartu, Vilniaus) pedagogikos katedrų bendradarbiavimo sutartis. Tai gražus posūkis. Šia kryptimi pasiryžę žengti. Tiesa, mus sutartis riša ir su Vengrijos Debreceno universiteto pedagogikos katedra. Su ja rengiame bendrą leidinį. Šie metai reikšmingi ir santykiškai su vengrais.

Katedros darbo posūkiai gerai atsispindi Universiteto tarybos 1982 metų lapkričio 30 dienos nutarime. Tik reikia tvirtai žengti naujomis kryptimis.

Pabaltijo universitetų pedagogikos katedrų susitikimas

1982 m. pavasarį visas katedros kolektyvas išsiruošė į Latviją, kur turėjo įvykti trijų Pabaltijo universitetų pedagogikos katedrų susitikimas. Susitikimo vieta – Pliavinės miestelis. Susitikimo tikslas – pasirašyti bendradarbiavimo sutartį.

Pliavinėje mus labai draugiškai sutiko Rygos universiteto pedagogikos katedros ir Daugpilio pedagoginio instituto atstovai. Gaila, kad į pirmą trijų Pabaltijo universitetų pedagogikos katedrų susitikimą dėl objektyvių priežasčių negalėjo atvykti Tartu universiteto pedagogikos katedra.

Pliavinės vidurinėje mokykloje įvyko konferencija, kurioje pranešimus skaitė vietos mokytojai bei katedrų atstovai. Mūsų katedrai konferencijoje atstovavo doc. K. Poškus.

Tą pačią dieną katedrų vedėjai doc. Grudulis ir prof. L. Jovaiša pasirašė bendradarbiavimo sutartį bei numatė tolesnę bendros veiklos programą. Bendradarbiavimo sutartis buvo išsiųsta į Tartu universitetą. Kitas susitikimas buvo numatytas 1983 m. pavasarį Kaune.

Per 4 metus – 46 disertacijos

Vytautas Bernotas

Disertacijos gynimas – įvykis, turintis didelę visuomeninę reikšmę, kadangi disertacija – vienas iš būdų ruošti mokslinius kadrus, o jų paruošimo kokybė – tai didelė ir kompleksinė problema. Nemažą darbą čia atlieka ir mūsų specializuota taryba pedagogikos mokslų kandidato laipsniui teikti. Jos 22 nariai – pedagogai iš Lietuvos ir Latvijos aukštųjų mokyklų, mokymo įstaigų.

Mūsų specializuota taryba (K.061.01.04) prie Vilniaus V. Kapsuko universiteto dar-

bą pradėjo 1978 m. gegužės 5 d. Aukščiausios atestacinės komisijos (AAK) pirmininko įsakymu Nr. 158-B. Taryba gavo teisę priimti šių specialybių kandidato disertacijas: „Pedagogikos teorija ir istorija“ (13.00.01) ir „Lietuvių ir latvių kalbų ir literatūros dėstymo metodika“ (13.00.02). Pasibaigus trejų metų kadencijai, taryba antrą kartą patvirtinta 1981 m. liepos 21 d. penkeriems metams (įs. Nr. 91-c).

Specializuotoje taryboje ne tik ginamos disertacijos, bet ir svarstomi įvairūs AAKos instruktiviniai dokumentai, ginamų ir siūlomų rašyti disertacijų tematika. O tematika tikrai įvairi, aktuali ir reikalinga. Ji apima pedagogikos teoriją ir istoriją, aukštosios mokyklos didaktiką, vidurinės mokyklos pedagogiką, mokyklos inspektavimo problemą, auklėjimą bei profesinį orientavimą. Kiek mažiau nagrinėjamos gimtosios kalbos ir literatūros dėstymo problemos (apgintos tik 4 disertacijos).

Platus įstaigų, pateikiančių disertacijas, ratas. Teigiamas tas faktas, kad vertingų disertacijų pristato vidurinių mokyklų mokytojai.

Iš mūsų katedros taryboje net 5 žmonės: prof. L. Jovaiša – pirmininkas
doc. V. Bernotas – mokslinis sekretorius
doc. K. Poškus – partinės organizacijos atstovas

prof. J. Vaitkevičius – narys
vyr. lab. B. Jatautaitė – techninė sekretorė.

Per metus – 6 disertacijos

Vytautas Bernotas

Šiais metais Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto specializuotoje mokslinėje taryboje pedagogikos mokslų kandidato laipsniui teikti apgintos 6 disertacijos: 4 iš mūsų respublikos ir 2 iš kitų respublikų. Pagal profesiją disertacijas gynė aukštųjų mokyklų dė-

tytojai ir mokslo darbuotojai. Disertacijų tematika įvairi: 3 disertacijos nagrinėja auklėjimo teoriją, 1 – mokyklotyra, 1 – aukštosios mokyklos pedagogiką ir 1 – kvalifikacijos kėlimo pedagogiką.

Daugiausia disertacijų apginta iš auklėjimo teorijos. Antai, G. Maniukaitės (Lietuvos TSR MA Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas) disertacijoje nagrinėjamos jaunimo darbinio auklėjimo problemos skirtingose vidurinio mokymo įstaigose (vadovas ped. m. dr. prof. L. Jovaiša).

Pedagoginių vadovavimų vyresniųjų klasių mokinių saviuoklai tyrė V. Paklonė (Latvijos TSR). Ji sudarė išsamią vadovavimo saviuoklai programą, parengė šio darbo metodiką (vadovas ped. m. dr. prof. Vl. Rajeckas). Permės pedagoginio instituto dėstytojas B. Čarnyj nustatė autogeninės treniruotės, kaip auklėjimo proceso ir saviuoklos optimizmo priemonės, efektyvumą. Tai nauji ir labai įdomūs tyrimai. Šioje disertacijoje autorius išsamiai atskleidė autogeninės treniruotės esmę, nustatė jos panaudojimo galimybes, formas, metodus (vadovas ped. m. dr. prof. I. Švarcas).

Iš mokyklotyros apginta viena disertacija. Jos autorius Lietuvos TSR liaudies ūkio specialistų tobulinimosi instituto Pedagogikos fakulteto dekanas Č. Cibulskas išnagrinėjo kaimo mokyklų, esančių tame pačiame vidurinio mokymo mikrorajone, pedagoginę sąveiką, parengė mokyklų tinklo optimalaus išdėstymo modelį, nustatė būdus šių mokyklų valdymui tobulinti (vadovas ped. m. dr. prof. Vl. Rajeckas). Iš aukštosios mokyklos pedagogikos disertaciją gynė mūsų katedros dėstytoja B. Pociūtė. Ji nuodugniai išnagrinėjo studentų asmeninės adaptacijos problemas ir jų sprendimą akademinės grupės kuratoriaus darbe. Atskleidė šių problemų esmę, turinį, dinamiką, sudarė jų sprendimo modelį ir metodiką (vadovas ped. m. dr. prof. L. Jovaiša).

Informacijos instituto skyriaus vedėjas R. Tupčiauskas išnagrinėjo pramonės darbuotojų informacinio aprūpinimo, programų parengimo pedagoginius pagrindus (vadovas istorijos m. kand. prof. L. Vladimirovas).

Visose disertacijose daugiausia nagrinėjami aktualūs mokymo ir auklėjimo klausimai. Jie paremti ilgamečiu tyrimu, originaliomis išvadomis, vertingomis rekomendacijomis.

Specializuota taryba visas gynimui pateiktas disertacijas teigiamai įvertino ir jų autoriams suteikė pedagogikos mokslų kandidato laipsnį.

Dėstytoja B. Pociūtė – pedagogikos mokslų kandidatė

Vytautas Bernotas

1975 metais, baigusi psichologijos specialybę, Birutė atėjo dirbti į Pedagogikos katedrą. Jau pirmaisiais darbo metais Birutė pasižymėjo dideliais gabumais mokslo tiriamajam darbui. Ji su didžiuliu entuziazmu skaitė tarybinę ir užsienio mokslinę literatūrą, gilinosi į aukštosios mokyklos pedagogiką, ypač domėjosi studentų laisvalaikio problemomis. Šiais metais Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto specializuotoje mokslinėje taryboje ji sėkmingai apgynė pedagogikos mokslų kandidato disertaciją „Studentų asmeninės adaptacijos problemos ir jų sprendimas grupės kuratoriaus darbe“ (mokslinis darbo vadovas prof. L. Jovaiša). Ji giliai atskleidė šių problemų esmę, turinį, dinamiką, sudarė originalų jų sprendimo modelį ir metodiką.

Oficialūs oponentai – Tartu valstybinio universiteto Pedagogikos ir psichologijos katedros vedėja, profesorė pedagogikos mokslų daktarė I. Unt ir PMTI vyresnioji mokslinė bendradarbė St. Dzenuškaitė labai teigiamai įvertino Birutės mokslinį darbą. Jos pabrėžė, kad disertacija yra originalus, aukš-

to mokslinio ir metodinio lygio darbas, paremtas ilgamečiu faktų tyrimu, vertingais eksperimentais, kruopščia duomenų kokybine ir matematine analize, naujomis išvadomis, vertingomis rekomendacijomis. Specializuota taryba B. Pociūtės mokslinį darbą įvertino teigiamai ir vienbalsiai suteikė jai pedagogikos mokslų kandidato laipsnį.

Mes džiaugiamės Birutės – jauniausios katedros narės – dideliu darbštumu, nuoširdumu, našiu ir kūrybišku darbu, aktyvia visuomenine veikla. Linkime jai, kaip plačių interesų asmenybei, ir toliau sėkmingai kopti į mokslo viršūnes. Tegul niekada nepavargsta plunksna Jūsų rankoje, tegul visada spinduliuoja kūrybinę energiją.

Pedagogikos būrelio veikla

Birutė Pociūtė

Pedagogikos būrelio istorija Vilniaus universitete trumpa. Idėja įkurti būrelį buvo sena, tačiau praktiškai realizuota tik 1978 m. Tais metais užsienio kalbų specialybės studentai, vadovaujami prof. L. Jovaišos, sudaro nedidelę grupę, kurios nariai rašo referatus, skaito pranešimus būrelio susirinkimuose. Platesnį užmojį pedagogikos būrelio veikla įgauna 1982 m., kai jo vadovu tampa doc. K. Poškus. Tokią būrelio veiklą sąlygoja ir kryptingas visų katedros dėstytojų darbas. Pagrindinis mokslo tiriamasis studentų darbas vyksta mokymo procese. Studentai ruošia referatus, atlieka eksperimentinį darbą pedagogikos seminarų ir pratybų metu. Mokslo tiriamasis studentų darbas mokymo procese vyksta tokiomis kryptimis: bendrieji didaktikos bei auklėjimo teorijos klausimai; auklėjimo teorijos klausimai; didaktikos bei mokymo metodikos klausimai; mokyklos bei pedagoginės minties istorijos klausimai; pedagogikos bei psichologijos metodologiniai klausimai. Toks

SMD organizavimas yra racionaliausias dabartiniu metu ir sudaro galimybes įtraukti įvairių fakultetų studentus į pedagoginių problemų tyrinėjimus, o praktiškai tai leido 1982 ir 1983 m.m. organizuoti pedagogikos sekciją XXXIV ir XXXV VU Istorijos fakulteto SMD konferencijose. 1982 m. SMD konferencijai buvo pateikti 36 darbai (į konferencijos programą įtraukta 17 darbų), 1983 m. pateikti 56 darbai. Apie universiteto pedagogikos sekcijos darbą IF SMD konferencijose buvo rašoma „Tarybiniame mokytojuje“ ir „Tarybiniame studente“.

Viešnagė Vengrijoje

Vanda Aramavičiūtė

Šių metų spalio mėnesį (nuo 10 iki 24 d.) teko išvykti į Vengriją. Mokslinės komandiruo-tės tikslas – su Debreceno L. Košuto universiteto pedagogikos katedros kolektyvu drauge apibendrinti būsimų pedagogų pedagoginio kryptingumo ugdymo universitete tyrimo rezultatus. Šiuo tikslu buvo aptarti vyresniųjų moksleivių mokslinės-materialistinės pasaulėžiūros ir dorovinės pozicijos ugdymo klausimai. Nuo to, kiek ir kaip ugdomos šios asmenybės savybės vyresniame mokykliniame amžiuje, daug priklauso būsimo pedagogo asmenybės kryptingumas. Todėl Debreceno universiteto pedagogikos katedros posėdžių ir pedagogikos speckurso metu teko padaryti pranešimus apie vyresniųjų moksleivių dorovinės pozicijos ugdymą. Remiantis atliktų tyrimų duomenimis, buvo paanalizuoti esminiai šio amžiaus moksleivių dorovinės pozicijos ypatumai bei jų susiformavimo priežastys. Gauti rezultatai buvo palyginti su katedros adjunkto Atilos Šašo duomenimis apie vyresniųjų moksleivių mokslinės-materialistinės pasaulėžiūros lygį. Kartu buvo prieita prie išvados, kad formuojant mokslinę-materialistinę

pasaulėžiūrą ir dorovinę poziciją, taikytinas sisteminis požiūris.

Komandiruotės metu drauge buvo aptartos studentų, turinčių asmeninių adaptacijos problemų, auklėjimo galimybės. Atsižvelgus į mūsų katedros asistentės B. Pociūtės tyrimų duomenis, svarbiausia auklėjimo kryptis – individualus kuratoriaus darbas su studentais, o ypač individualūs ir kolektyviniai pokalbiai su jais. Suprantama, kad daugiau telktinos ir studentų akademinės grupės bei pačio studento pastangos.

Debreceno universiteto pedagogikos katedra, ieškodama optimalių būsimų pedagogų auklėjimo būdų, bando perorganizuoti pedagogikos disciplinų dėstymą: siekia įvesti naujas pedagogines disciplinas – mokyimo ekonomiką, auklėjimo sociologiją, mokyimo techniką, asmenybės teoriją ir kt.

Pedagogikos mokslų integracijos idėją kečia ir Pečo pedagoginio instituto pedagogikos katedra. Šios katedros iniciatyva vykdomas eksperimentas su pirmo kurso studentais. Integruoto mokyimo metodologinės ir metodinės problemos buvo plačiai nagrinėtos bendrame išplėstiniam abiejų katedrų posėdyje.

Teko susipažinti su Sent-Lorinco eksperimentinės aštuonmetės mokyklos, praktiškai įgyvendinančios integracijos idėjas, patirtimi. Taip pat buvo aplankytos Debreceno universiteto pedagogikos katedros bazinės mokyklos, kuriose studentai atlieka pedagoginę praktiką.

Pedagoginio darbo pradžia

Vanda Aramavičiūtė

Šiais mokslo metais pedagoginę praktiką atliko 628 penkto kurso ir 154 ketvirto kurso studentai. 123 penkto kurso ir 50 ketvirto kurso studentų buvo išsiųsti į įvairias respublikos mokyklas, o likusieji pedagoginę praktiką atliko Vilniuje.

Pedagogikos katedra sutelkė nemažą ir kvalifikuotą pedagogikos specialistų aktyvą. Jį sudarė 8 katedros dėstytojai ir 20 pedagogų valandininkų, iš jų 11 ped. m. kandidatų, patyrusių mokyimo-auklėjimo proceso organizatorių. Dėl to vadovauta ne tik studentams, atliekantiems praktiką Vilniuje, bet ir už jo ribų.

Pedagogikos katedros iniciatyva buvo sprendžiamos įvairiausios organizacinės, pedagoginės-psichologinės problemos (praktikos pradžios, eigos ir užbaigimo ir kt.). Visose Vilniaus ir daugelyje kitų respublikos miestų ir rajonų mokyklų praktika buvo pradėta organizuoti: įvyko išplėstiniai susirinkimai, kuriuose dalyvavo mokyklų, grupių, klasių vadovai, dalykų mokytojai, patys studentai.

Katedros darbuotojai daug dėjo pastangų, kad praktika vyktų sklandžiai, kad studentai visapusiškiau ir giliau susipažintų su mokyklos auklėjimo sistema, klasės vadovo darbu, patys atliktų įvairesnį auklėjamąjį darbą. Dėl to jie buvo skatinami pasirinkti mėgstamą nepamokinės veiklos sritį, kurią jie geba organizuoti ir gali pasiekti gerų rezultatų. Tuo buvo siekiama pajvairinti mokinių nepamokinę veiklą, taip pat sudaryti palankias sąlygas paties studento adaptacijai ir saviraiškai mokykloje.

Pažymėtina, kad dauguma studentu gana kryptingai įsitraukė į klasės vadovo darbą, kruopščiai ruošėsi įvairiems renginiams, pasirinko įvairesnes jų formas. Tiesa, studentams iškildavo ir nemažai sunkumų apibrėžiant renginio uždavinius, turinį, atrenkant medžiagą, įtraukiant mokinius į paruošiamąjį darbą ir kita. Be to, kol kas ne visi grupių, klasės ir mokyklos vadovai skiria pakankamai dėmesio studentų auklėjamajai praktikai.

Mokyklose pedagogikos katedros atstovai organizavo studentams įvairių tipų konsultacijas. Jomis buvo siekiama padėti studentui pasiręgti ne tik auklėjamajam rengi-

niui, bet ir pamokai, paieškoti efektyvesnių mokymo ir auklėjimo metodų bei formų, padėti išvengti klaidų. Be to, pedagogai ne tik konsultavo studentus, bet ir stebėjo, analizavo ir vertino pamokas, ypatingą dėmesį skirdami uždavinių vienovei, kūrybiniams mokymo metodams, pamokos tipų ir struktūros įvairovei, pamokos vaizdumui ir kt. Šiais metais buvo daug gerų studentų pamokų, jiems lengviau sekėsi aktyvinti mokinius.

Irena Tamošaitytė **(Autobiografija)**

Gimiau 1958 metais, rudenį, gal todėl labiauisiai ir mėgstu šį metų laiką. Kasmet grįžtu į gimtąjį Jurbarką pasigrožėti rudenėjančiu miesto parku...

6. 1984–1986 metai

Respublikos aukštųjų mokyklų pedagogikos katedrų darbuotojų susitikimas

Juozas Vaitkevičius

1984 m. sausio 31 d. įvyko respublikos aukštųjų mokyklų pedagogikos katedrų darbuotojų susitikimas pedagogikos metodologiniams klausimams aptarti.

Susitikime dalyvavo: ŠPI pedagogikos katedros visos kolektyvas, VVPI bendrosios pedagogikos ir komunistinio auklėjimo katedrų nariai, VU pedagogikos katedros nariai, atstovai iš VISI, KKI, PMTI – iš viso per 30 žmonių.

Susitikime išsamiai aptarta moksleivių sugebėjimų lavinimo mokykloje problema ir jos būklė šiuo metu tarybinėje pedagogikoje (J. Vaitkevičius, VU). Būtent: siekiama mažinti mokinių perkrovimą faktų gausumu, žadinti jų norą mokytis. Ieškoti ir at-rasti, kas slypi vaike, ir numatyti būdus

Šeima mūsų nedidelė: tėveliai ir jaunes-nis penkeriais metais už mane brolis.

Mokykliniai metai prabėgo nejučia, be jo-kių svarbių ir ypatingų įvykių. Pradėjau lan-kyti I-ąją vidurinę mokyklą, o pastačius nau-jąją – perėjau į ją. Mėgau literatūrą, spor-tavau, lankiau liaudies šokių ratelį. Baigusi vidurinę mokyklą ilgai dvejojau – buvo sun-ku pasirinkti, ką studijuoti. Nugalėjo potrau-kis humanitariniams mokslams. Vokiečių kalbos studijos iš pradžių buvo nelengvos, tačiau įdomios, naudingos. Diplominio dar-bo tema suartino su pedagogika. Nuo šio rudens pradėjau dirbti pedagogikos kated-roje. Patekau į nuoširdų, draugišką kolekty-vą, todėl ir pirmieji darbo mėnesiai nebuvo sunkūs, greičiau įdomūs ir malonūs.

žadinti šiuos pradus bei polinkius įtraukiant jį į aktyvią veiklą. Mokinio sugebėjimus (protinius) sieti su jo asmenybe emocijomis, valia, interesais ir kt.), su aplinka.

Diskutuoti auklėjimo teorijos pagrindų klausimai (B. Bitinas, VVPI). Auklėjant la-bai svarbu socialinis paveldimumas, įgimti pradai. Socialinės idėjos įsisavinamos labai anksti. Dvejų metų vaiko įsisavintos idėjos nekinta, šešiamečio – gali kisti. Formuojant asmenybę vargu ar tinka mechanizmas: ži-nios–įsitikinimai–elgesys, ką iki šiol akcen-tuojame. Auklėti per sunkumus įgyvendinant elgesio normas. Pedagogikoje daugiau sta-tistinių, o ne pavienių faktų. Iškelti moky-tojo vaidmenį auklėjime.

Apie pamokos problemas kalbėjo Vl. Ra-
jeckas (VVP). Pamoka tarybinėje mokyklo-
je nepaseno, tačiau šiandien ją reikia orga-
nizuoti kitaip: aktyvinti visus mokinius, per-
galvoti mokslinių žinių vietą lavinimo turi-
nyje ir pamokoje, tirti žinių pavertimo įsiti-
kinimais procesą pamokoje. Susimąstyti ir
dėl pažymio reikia.

A. Grabauskienė (VVPI) kalbėjo apie
darbinio auklėjimo problemas.

V. Savickytė (ŠPI) išreiškė pasitenkinimą
šiuo susitikimu ir pageidavo juos organizuoti
sistemiškai įvairiais klausimais.

K. Miškinis (KKI) pageidavo organizuoti
susitikimą aukštosios mokyklos problemoms
aptarti.

Susitikime pasidalyta mintimis apie tyri-
mus, atliekamus atskirose katedrose, apie
iškilusias problemas.

B. Bitinas kėlė mintį dėl VU pedagogi-
kos katedros vadovaujančio vaidmens res-
publikos pedagogams, jos pavertimo atra-
mine katedra.

Trijų Pabaltijo universitetų pedagogikos katedrų konferencija

Birutė Pociūtė

1984 metų gegužės mėnesį išvykome į Tartu,
į trečią Pabaltijo universitetų pedagogikos ka-
tedrų susitikimą. Konferencijoje pranešimus
skaitė visų trijų universitetų atstovai. Mūsų
katedrai konferencijoje atstovavo aspirantai
V. Poškevičiūtė ir H. Volodka.

Po konferencijos susipažinome su Tartu
universiteto, kuris neseniai pažymėjo 350
metų jubiliejų, istorija. Didžiulį išpūdį pali-
ko nauja, moderni universiteto biblioteka.

Susitikimo su Tartu universiteto Pedago-
gikos katedros atstovais metu buvome supa-
žindinti su šios katedros istorija, pagrindinė-
mis mokslo tiriamojo darbo kryptimis.

Per penkmetį – 42 disertacijos

Vytautas Bernotas

Vilniaus valstybinio V. Kapsuko universiteto
specializuotoje mokslinėje taryboje pedago-
gikos mokslų kandidato laipsniui teikti per
vienuoliktąjį penkmetį apginta 42 disertaci-
jos: 28 iš mūsų respublikos ir 14 iš kitų res-
publikų (Latvijos, Estijos, Baltarusijos, Rusi-
jos TFSR). Disertacijas gynė: 31 aukštųjų mo-
kyklų dėstytojas ir mokslo darbuotojas, 8 mo-
kytojai, 3 kitų sričių darbuotojai. Malonu pa-
žymėti, kad per šį penkmetį kandidato diser-
tacias sėkmingai apgynė dvi mūsų Pedagogi-
kos katedros dėstytojos – S. Valatkienė ir
B. Pociūtė. Disertacijų tematika įvairi: komu-
nistinio auklėjimo teorija ir metodika, aukš-
tosios mokyklos pedagogika, pedagogikos is-
torija, kvalifikacijos kėlimo pedagogika, lat-
vių kalbos ir literatūros dėstytojų metodika,
ikimokyklinio auklėjimo pedagogika, mokyk-
lotyra, vidurinės mokyklos didaktika. Dau-
giausia disertacijų apginta iš aukštosios mo-
kyklos pedagogikos ir komunistinio auklėji-
mo teorijos. Antai G. Maniukaitės disertaci-
joje nagrinėjamos jaunimo darbinio auklėji-
mo problemos skirtingose vidurinio mokyto-
jų įstaigose. Įdomų mokslinį darbą parašė Kau-
no Komjaunimo vidurinės mokyklos direkto-
rius A. Berūkštis. Jo sudaryta metodika pa-
dės tobulinti fizinį lavinimą bendrojo lavini-
mo mokyklų žemesnėse klasėse.

Svarios disertacijos parašytos ir iš aukš-
tosios mokyklos pedagogikos. Tai palyginti
nauji ir labai reikalingi tyrimai, mūsų res-
publikoje jau pradėti prieš porą dešimtme-
čių. Daugiausia šias problemas gvildena Vil-
niaus universiteto dėstytojai, vadovaujami
prof. L. Jovaišos. B. Pociūtė nuodugniai iš-
nagrinėjo studentų asmeninės adaptacijos
problemas akademinės grupės kuratoriaus
darbe, G. Purvaneckienė – studentų tiria-
mųjų sugebėjimų formavimo problemą,

I. Dagytė – studentų mokslinio darbo organizavimo raidą respublikos aukštosiose mokyklose. Ginti disertacijos buvo pateiktos iš įvairių mokslo įstaigų:

- Vilniaus V. Kapsuko universiteto,
- Kūno A. Sniečkaus politechnikos instituto,
- Minsko M. Gorkio pedagoginio instituto,
- Baltarusijos V. Lenino universiteto,
- Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto,
- Latvijos Stučkos universiteto,
- Lietuvos valstybinio kūno kultūros instituto,
- Permės pedagoginio instituto,
- Lietuvos TSR Mokslų akademijos.

Visos apgintos disertacijos VAK'o patvirtintos.

Apginta disertacija

Spalio 21 d. Maskvos V. Lenino pedagoginio instituto specializuotoje taryboje pedagogikos mokslų daktaro disertaciją apgynė Vilniaus universiteto Pedagogikos katedros docentė Magdalena Karčiauskienė. Ji gerai pažįstama lituanistikos ir psichologijos studentams, kuriems jau porą dešimtmečių dėsto teorinę ir istorinę pedagogiką, padeda sėkmingai atlikti pedagoginę praktiką, tyrinėti mokslo klausimus. Per tuos dešimtmečius ji dirbo ir kruopštų, sunkų istoriko darbą.

Doc. M. Karčiauskienės tyrimų objektas – Lietuvos mokyklos ir pedagoginės minties raida XIX a. antroje pusėje ir XX a. pradžioje (iki 1914 metų). Tai sudėtingas mūsų istorijos laikotarpis: 1863 metų sukilimo nuslopinimo padariniai, lietuviškos spaudos uždraudimas, carinė socialinio ir nacionalinio engimo politika, slaptos lietuviškos mokyklos ir jų persekiojimas, nacionalinio sąmo-

ningumo brendimas, 1905–1907 metų revoliucijos gaivus vėjas liaudies švietimo reikaluose. Tyrinėtoja labai detaliai analizuoja gausybę faktinės medžiagos (daugiausia visiškai naujos), parodančios tautos veržimąsi į mokslą, į demokratiją, pažangios inteligentijos vaidmenį kuriant nacionalinę mokyklą, mokymo metodiką, auklėjimo principus ir formas. Tai – kapitalinis darbas, kurio išleidimas labai praturtintų mūsų žinias apie to laikotarpio pedagoginę mintį ir mokyklos darbuotojų kovą už liaudies švietimą.

Linkime mokslų daktarei sėkmės tolesniuose darbuose, tikėdami, kad mūsų pedagoginę kultūrą nušvies ir kiti jos parašyti Lietuvos pedagogikos istorijos veikalai.

Pedagogikos katedra

Gražūs mūsų laimėjimai

Leonas Jovaiša

Baigėme penkmetį. Įvykdyti planai. Daug tyro džiaugsmo mums suteikė docentė M. Karčiauskienė, 1985 m. spalio 21 dieną apgindama Maskvoje pedagogikos daktaro disertaciją apie sunkiausią Lietuvos švietimo laikotarpį (XIX a. antroji pusė ir XX a. pradžia). Katedros narės S. Valatkienė 1981 metais ir B. Pociūtė 1983 metais šauniai apgynė kandidato disertacijas. Dabar visi dėstytojai turime mokslinius laipsnius.

Per penkmetį išspausdinome 7 monografijas (V. Aramavičiūtė, L. Jovaiša, M. Karčiauskienė, J. Vaitkevičius), gausybę straipsnių. 11 mūsų aspirantų apgynė disertacijas. Dar 19 jas rengia. Katedra aprobavo ginti 42 disertacijas. Čia daug padirbėjo prof. J. Vaitkevičius, doc. V. Bernotas. 41 apginta. Galime drąsiai tvirtinti, kad mūsų katedra tapo pajėgia mokslo institucija.

Norisi pasidžiaugti ir pedagoginio darbo rezultatais. Į pedagogikos dėstymą ši pen-

kmetį išitraukė naujos stiprios jėgos – prof. J. Vaitkevičius, doc. V. Aramavičiūtė. Pagerėjo studentų pedagoginis rengimas. Tai matyti ir iš to, kad plačiau naudojamas vaizduotas, studentai daugiau įtraukiami į savarankišką ir mokslo tiriamąjį darbą, dalis jų daro pranešimus SMD konferencijose. Anksčiau to nebuvo. Labai pagerėjo studentų pedagoginė praktika mokykloje ir pionierių stovyklose. Doc. V. Aramavičiūtė ir vyr. dėst. P. Šabasevičius nusipelnė visų nuodėrdaus dėmesio ir padėkos už šių praktikų organizavimą.

Gražūs mūsų metodologinio (vadovas prof. J. Vaitkevičius) ir metodinio (vadovė doc. M. Karčiauskienė) darbo laimėjimai. Mes daug ko išmokome. Parengėme ir išleidome pakankamai metodinių priemonių, instrukcijų, programų. Įgijome keletą techninių (parūpino doc. K. Poškus) ir keliasdešimt vaizdinių priemonių (projektus parengė visi katedros nariai). Vyr. lab. I. Tamošaitytė sutvarkė mūsų bibliografiją, padidino pedagogikos klasikų ir įžymių pedagogų portretus. Vyr. lab. B. Jatautaitė tvarkė visus organizacinius reikalus.

Negalima nepaminėti mūsų ryšių su Baltijos universitetų ir mūsų respublikos aukštųjų mokyklų pedagogikos katedromis, bendradarbiavimo su Vengrijos Debreceno universiteto pedagogikos katedra. Kasmetiniai susitikimai, seminarai ir konferencijos, bendri leidiniai rodo, kad šie ryšiai yra produktyvūs.

Ši penkmetį katedros darbas buvo svarstytas Universiteto taryboje ir Aukštojo mokslo ministerijos kolegijoje. Abu kartus įvertintas teigiamai, duota gerų nurodymų tobulinti veiklą. Mes tam pasiryžę.

Baigiasi 1985-ieji. Visais atžvilgiais jie buvo geri, turiningi, derlingi metai. Kai žvelgiu į naują penkmetį, matau gražią perspektyvą: naujieji mokymo planai teikia vilčių,

kad gerės pedagoginis studentų rengimas; katedroje susikaupė stiprus mokslinis rezervas naujoms daktaro disertacijoms rasti, plėsti mokslinių-pedagoginių kadrų ugdymą; geri vėjai pūstelėjo technizuoti mokslinį ir pedagoginį darbą – mes galėsime naudotis kompiuteriais, displėjais, vaizdo įrašais. Man belieka Naujųjų Metų proga linkėti katedros nariams, kad visi sumanymai realizuotųsi.

1985 m. gruodžio 30 d.

Kronika

1985 metų gruodžio mėn. prof. Leonas Jovaiša padavė prašymą atleisti jį iš katedros vedėjo pareigų ir į savo vietą pasiūlė prof. Juozą Vaitkevičių. 1986 m. sausio 31 d. jis buvo atleistas paties prašymu ir laikinai paskirtas prof. J. Vaitkevičius.

Draugiškai bendradarbiaujama

Kazys Poškus

Su Debreceno (VLR) L. Košuto universiteto vadovais pirmą kartą susitikau 1976 m. Tada man teko Lietuvos KP CK delegacijos sudėtyje lankytis Debrecene – Hajdu Biharo srities centre. Vilniaus universiteto rektoratas man pavedė susitarti iš principo dėl galimybės bendradarbiauti universitetams. Toks mano susitikimas su Debreceno universiteto tuometiniu rektoriumi Ištvanu Konia ir universiteto partinio komiteto sekretore Katalina Mojzes įvyko Hajdu Biharo srities partiniame komitete ir buvo sutarta artimiausiu metu užmegzti konkrečius bendradarbiavimo ryšius tarp abiejų universitetų. Netrukus tuo tikslu į Vilnių atvyko Debreceno delegacija.

Ir štai jau antras penkmetis dalis šio gražaus bendradarbiavimo yra ir Debreceno bei Vilniaus universitetų pedagogikos katedrų ryšiai. 1981–1985 metų bendradarbiavime

dalyvavo nuo VVU pedagogikos katedros: V. Aramavičiūtė, L. Jovaiša, B. Pociūtė, K. Poškus (vadovas); nuo Debreceno universiteto pedagogikos katedros: M. Bajko, J. Papp, A. Petrikaš (vadovas), A. Šaš, B. Večei. Šio bendradarbiavimo metu tiriamos pedagogų rengimo problemos universitetuose. Pirmojo penkmečio bendradarbiavimo rezultatas – mokslo darbai vengrų kalba „Mokytojų rengimo patirtis ir perspektyvos“ (tezės išspausdintos lietuvių, vokiečių ir rusų kalbomis) ir straipsnių rinkinys rusų kalba „Universiteto studentų pedagoginio kryptingumo formavimas“ (1986 m. pradžioje rankraštis įteiktas VVU leidybiniam skyriui). Leidiniuose dalyvauja visi bendradarbiai.

1986–1990 metų bendradarbiavimo plane – tolesni pedagogų rengimo universitetuose problemų tyrimai. Šių tyrimų rezultatas – dvi knygos po 3–4 a. l. Viena – lietuvių kalba, kita – vengrų (Debreceno universitete – panaudojant lietuvišką medžiagą, Vilniaus universitete – vengrišką). Į bendradarbiavimą su draugais vengrais papildomai įsitraukė J. Vaitkevičius, atsisakė bendradarbiavimo veiklos L. Jovaiša. Iš Debreceno į naujo penkmečio bendradarbiavimą įsijungė šie draugai: M. Bajko, J. Papp, A. Petrikaš.

Bendradarbiavimo formos – įvairios. Viena iš jų – asmeniškasis lankymasis. Pavyzdžiui, Vilniaus universitete lankėsi ir dirbo draugai iš Debreceno universiteto: A. Petrikaš, M. Bajko, J. Papp ir kt., Debreceno universitete pabuvojo K. Poškus, B. Pociūtė, V. Aramavičiūtė ir J. Vaitkevičius. Ruošiasi kelionei į Debreceną V. Bernotas.

Aspirantų tarybos veikla

Vytautas Bernotas, Jonas Dautaras

Aspirantų taryba prie Pedagogikos katedros įsteigta 1983 metais. Jos pirmininkas J. Dautaras, vadovas – prof. L. Jovaiša.

Tarybos tikslas – padėti aspirantams kelti mokslinį teorinį lygį. Šiuo tikslu kasmet buvo organizuojama po 5–7 seminarus. Aspirantų tarybos veikla apėmė: 1) teorinius seminarus, 2) metodologinius seminarus, 3) aspirantų mokslo tiriamojo darbo rezultatų aptarimus, 4) aspirantų tiriamojo darbo planų ir programų aptarimą, 5) praktinius užsiėmimus, 6) konsultacijas.

Ypač naudingi aspirantams buvo teoriniai seminarai, kuriuose gylinti tokie klausimai: 1) tyrimo rezultatų apiforminimas (pranešėjas prof. L. Jovaiša), 2) metodologiniai ir statistiniai mokslinio darbo rengimo aspektai (prof. B. Bitinas), 3) teoriniai ir istoriniai problemų nagrinėjimo aspektai (dr. M. Karčiauskienė), 4) dokumentų apiforminimas besiruošiantiems ginti disertacijas (doc. V. Bernotas), 5) paskaitos rengimo metodika (dėst. B. Pociūtė) ir kt.

Naudingi aspirantams buvo ir metodologiniai seminarai. Jie praplėtė aspirantų žinias tiek pedagogikos teorijos, tiek praktikos klausimais.

Sistemiškai vykę aspirantų mokslo tiriamojo darbo aptarimai, disertacijų ar jų atskirų dalių svarstymas padėjo aspirantams susiorientuoti, laiku pakoreguoti atliekamus darbus. Tai, be abejo, suvaidino teigiamą vaidmenį ir daug prisidėjo prie to, kad dauguma aspirantų laiku baigė rašyti disertacijas ir jas sėkmingai apgynė.

Svečias iš J. V. Gėtės universiteto

Juozas Vaitkevičius

1986 m. spalio 16–19 dienomis mūsų katedroje lankėsi J. V. Gėtės universiteto (Frankfurtas prie Maino) prof. dr. Giunteris Biome (Günther Böhme), besidomintis Renesanso epochos humanistinės pedagogikos problemomis. Svečias susipažino su universitetu, skaitė paskaitą apie jo tiriamą problemą ka-

tedros nariams, universiteto bibliotekoje rinko medžiagą apie Renesanso laikotarpio šviečiamąsias idėjas Lietuvoje.

Svečiui gerą išpūdį paliko universitetas, Vilnius, Kaunas, Trakai ir mūsų studentai, visuomenė. Jo teigimu, tai kultūringi, ramūs žmonės, gražiai apsirengę, mandagūs.

Svečias savo ruožtu paliko gerą išpūdį katedros kolektyvui: eruditas, puikiai išmanantis dalyką, plačiai besidomintis gyvenimu, kultūra.

Susitikimas su G. Biome buvo naudingas abipusiai.

Mūsų svečias

Birutė Pociūtė

1986 metų spalio mėnesį mūsų katedroje viešėjo Debreceno L. Košuto universiteto dėstytojas J. Pappas (J. Papp). Pagrindinis mokslinės komandiruotės tikslas buvo aptarti 1986–1990 metų bendradarbiavimo planą tirti būsimųjų pedagogų rengimo universitete problemas. J. Pappas domėjosi būsimųjų pedagogų sugebėjimų ir mokėjimų tyrimais respublikoje, supažindino su naujaisiais vengrų darbais bei aukštosios mokyklos inovacijų problemomis.

Svečias labai domėjosi mūsų universitetu, studentų gyvenimu. Didžiulį išpūdį jam paliko Vilnius, Kaunas, Trakai, lietuvių kultūra.

Savo nuoširdumu, geru dalyko išmanymu, palankiu mūsų krašto žmonių bei gyvenimo įvertinimu svečias paliko gerą išpūdį ir mūsų katedros kolektyvui.

Susitikimas su J. Pappu turėjo abipusės naudos.

Išpūdžiai iš Čekoslovakijos

Vanda Aramavičiūtė

Atostogų metu (VII 20–VIII 5) buvau išvykusi į Čekoslovakiją. Turistinę grupę sudarė

22 universiteto darbuotojai, o jos vadovas buvo doc. Jonas Bagdonas.

Tai buvo smagi, turininga kelionė, kurios metu aplankėme daug išpūdingų miestų, kurortų, pilių. Tarp jų pirmiausia norėčiau išskirti Prahos, Kralovo, Chebo miestus, Karlovy Varų ir Marijos kurortus, Konepruskės požemius, Konopištės, Opočno pilis ir kt.

Ypač didelį išpūdį padarė Praha, iš toli pasitinkanti turistus savo grakščiąja gotika, Vltavos upę kertančiais tiltais, senuoju Kremliumi, santūriais gyventojais... Rūpestingai glojami kolegų iš Karolinos universiteto, turėjome progos susipažinti ir su pačiu universitetu. Rektorius ir visuomeninių organizacijų atstovai nuoširdžiai priėmė mūsų delegaciją: supažindino su studentų mokyimo-auklėjimo turiniu, tradicijomis, problemomis, universiteto biblioteka, aktų sale. Buvo malonu išgirsti ir labai šiltus rektoriaus prisiminimus apie mūsų Vilniaus universitetą, gerą nuomonę apie jo mokslo, kultūros, architektūros lygį. Taip pat buvo pareikštas noras stiprinti bendradarbiavimą tarp abiejų universitetų atskirų fakultetų.

Neišdildomą išpūdį paliko senojo Kremliaus architektūra, jo ansamblį sudarantys soborai, muziejai, iš čia atsiverianti vaizdinga Prahos ir jos apylinkių panorama, nenutrūkstantis lankytojų sriautas, netoliese besidriekiantis Karlo tiltas. Tai vienas gražiausių Prahos tiltų, pasipuošusių didingomis skulptūromis, margaspalve turistų minia.

Lankydami kitus Čekoslovakijos miestus bei kurortus, pamatėme nemažai muziejų, pilių. Ypač visų dėmesį patraukė Konepruskės požemiai, Adršpašskės uolienos. Malonu buvo gėrėtis kalnuotomis Čekoslovakijos vietovėmis; tik norėjosi jai padovanoti... vieną kitą aukštaitišką ežerą, nes vandens ji turi mažokai.

1986 m. rugsėjo 29 d.

7. 1987–1993 metai

1987 m. spalio 1–9 d. universitete viešėjo profesorius Giunteris Biomė (Frankfurtas prie Maino, Gėtės universitetas). Katedra šefavo, padėjo svečiui rinkti medžiagą apie humanistinės minties skleidimą Lietuvoje XIV–XVIII a. Svečias liko patenkintas mūsų katedros žmonių svetingumu, ypač dr. M. Karčiauskienės dalykinėmis konsultacijomis bei organizuotais susitikimais su šios srities specialistais prof. J. Girdzijausku, I. Žukauskaite ir kt., taip pat archyvuose surasta medžiaga.

Svečiui buvo organizuotas laisvalaikis: apilankyti muziejai, teatrų, pabuvota koncertuose. Jis teigiamai atsiliepė apie Vilniaus jaunimą: apsirėngimą, elgesį, domėjimąsi kultūra. Jam patiko Vilniaus senamiesčio restauracija, kultūros paminklų apsauga.

G. Biomė aplankė Druskininkus, nusielenkė Pirčiupio Motinai! Išvykdamas G. Biomė pageidavo dar atvažiuoti į Vilnių, į Lietuvą.

Prof. J. Vaitkevičius

Informacijos

1. Pedagogų konferencija Debrecene

1987 metų spalio 28–29 dienomis Debrecene vyko mokslinė konferencija, skirta tarybinės pedagogikos 70-mečiui. Pranešimus skaitė Debreceno L. Košuto ir Budapešto universitetų profesoriai bei dėstytojai, taip pat svečiai iš Tarybų Sąjungos – Talino pedagoginio instituto profesorius Liimets bei šių eilučių autorius. Iš viso buvo perskaityta 21 pranešimas. Tematika įvairi – moksleivių kolektyvo ir komunistinės pasaulėžiūros formavimo problemos, darbinio, estetinio, dorovinio auklėjimo klausimai, mokymo metodų bei lavinimo turinio tobulinimo būdai ir kt. Be to, didelis dėmesys konferencijoje buvo skiriamas

TSRS bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų reformos pagrindinių kryptų analizei. Šiuo klausimu padaryti net trys pranešimai. Buvo analizuojamos K. D. Ušinskio, V. Suchomlinskio ir A. Makarenkos pedagoginės mintys.

Apskritai Debreceno konferencija padarė gana gerą išpūdį. Pranešimuose buvo nuodugniai analizuojamos įvairios mokymo bei auklėjimo pedagoginės problemos, keliamos naujos idėjos, padedančios efektyvinti mokymo procesą.

Doc. V. Bernotas

2. Stažuotoja iš Lenkijos Liaudies Respublikos

1987 metų spalio mėnesį VVU Pedagogikos katedroje stažavosi Varšuvos Aukštosios pedagoginės mokyklos adjunktė Hanna Markevič. Stažuotei vadovavo ped. m. dr. prof. M. Karčiauskienė. H. Markevič tyrinėjo Vilniaus labdaros draugijų veiklą Lietuvoje XVIII–XIX a. Stažuotoja susipažino su VVU mokslinėje bibliotekoje esančia literatūra ir archyvine medžiaga šiuo klausimu. Taip pat ji dirbo LTSR Mokslų akademijos bibliotekoje. Stažuotoja taip pat susipažino su Vilniaus ir Trakų kultūrinėmis-istorinėmis vietovėmis, pasidalijo mintimis apie Lenkijos Liaudies Respublikos mokslininkų veiklą tiriant liaudies švietimo ir pedagoginės minties istoriją.

I. Tamošaitytė

3. Jubiliejinė konferencija

Pedagogikos katedra 1987 m. gruodžio 14 d. organizavo mokslinę metodinę konferenciją „Tarybinės pedagogikos keliu“, skirtą Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos 70-mečiui paminėti.

Konferencijoje nagrinėti Lietuvos pedagoginės minties ir mokyklų istorijos, Lietuvos mokytojo statuso, Pedagogų draugijos, pedagogikos mokslo lietuviškosios terminijos, auklėjimo teorijos, didaktikos, aukštosios mokyklos pedagogikos ir kai kurie kiti klausimai.

Perskaityta 16 mokslinių pranešimų. Pranešėjai – VVU pedagogikos katedros, PMTI, RMTI, VISI mokslininkai V. Aramavičiūtė, P. Beresnevičius, V. Bernotas, T. Bužauskienė, I. Dagytė, J. Jasaitis, L. Jovaiša, M. Karčiauskienė, G. Navaitis, R. Paulauskas, A. Paurienė, B. Pociūtė, K. Poškus, V. Šernas, J. Vaitkevičius, S. Valatkienė.

Konferencijos medžiagą numatoma išleisti atskiru rinkiniu.

K. Poškus

4. Sveikiname mūsų bičiulį iš VFR Giunterį Biomę su 65 jubiliejumi!

1988 m. gegužės 4 d. G. Biomei sukako 65-eri metai. Tai mūsų katedros bičiulis iš J. V. Gėtės universiteto (Frankfurtas prie Maino). Svečias jau keletą kartų lankėsi Vilniaus universitete. Dabar palaiko glaudžius ryšius su Pedagogikos katedros darbuotojais prof. L. Jovaiša, prof. M. Karčiauskiene, prof. J. Vaitkevičiumi ir kt. Prof. G. Biomė ypač daug padėjo ruošiant Pestalocio raštus.

Laukiame naujų malonių susitikimų su profesoriumi G. Biome.

I. Tamošaitytė

5. Svečias iš Debreceno

Sėkmingai bendradarbiauja Vilniaus V. Kapuko ir Debreceno L. Košuto universitetai. Kiekvienais metais lankosi vieni pas kitus dėstytojai, dalijasi darbo patirtimi.

Šiais metais į Alma Mater atvyko vyr. dėstytojas Atila Šaš.

Būdamas Vilniuje, jis susipažino su universitetu, jo biblioteka, patalpomis, mokslo muziejumi. Keletą dienų dirbo respublikinėje bibliotekoje, domėjosi materialistinės pasaulėžiūros formavimo problemomis. Susitiko su VVU Pedagogikos katedros kolektyvu. Dalyvavo T. Buntavskajos disertacijos aptarime. Padarė pranešimą apie Debreceño L. Košuto universiteto dėstytojų tiriamąjį darbą, formuojant aktyvią mokytojo asmenybę.

Svečias taip pat apžiūrėjo Vilnių (senamiestį ir naujuosius rajonus), lankėsi Operos ir baleto teatre, Paveikslų galerijoje, klausėsi vargonų muzikos. Buvo nuvykęs į Kauną, susipažino su miesto istoriniais paminklais. Jam labai patiko Velnių ir M. K. Čiurlionio muziejai, miesto senamiestis. Jis taip pat domėjosi mūsų šalies bendrojo lavinimo ir profesinių mokyklų reformos pagrindinėmis kryptimis, aukštąja mokykla.

V. Bernotas

6. Apibendrinta pedagoginė patirtis

Iš VIII sąjunginių pedagoginių skaitymų

1988 m. gegužės 17–20 d. Taškente vyko VIII sąjunginiai pedagoginiai skaitymai, kuriuose dalyvavo visų respublikų atstovai. Lietuvos TSR delegacijoje buvo 33 žmonės. Iš jų – 25 pranešėjai (23 pranešimai).

Skaitymai gerai organizuoti (8 sekcijos, 17 posekčių, 8 apskriti stalai, taip pat 2 plenariniai posėdžiai). Perskaityti 452 pranešimai, išklausyti gausūs pasisakymai prie „apskritų stalų“. Skaitymų tema „Pamokos, kaip pagrindinės mokymo-auklėjimo organizavimo formos, efektyvinimas“, todėl visi kalbėjusieji nagrinėjo pamokos problemas mokyklų pertvarkymo sąlygomis. Išsakyta daug įdomių minčių apie mokytojo vaidmenį pamokoje, pamokos technologiją (metodika, mokymo priemonės, turinys ir kt.). Mažo-

ka, mano nuomone, buvo kalbėta apie mokinių pamokoje.

Džiugu pažymėti, kad mūsų respublikos atstovai gražiai pasirodė šiuose skaitymuose: penkiems buvo įteikti diplomai (vienas pirmo laipsnio, keturi – antro) ir vienas rekomenduotas gauti PD respublikinę premiją.

Pedagoginių skaitymų šeimininkai užbėkai mus labai šiltai sutiko: aprodė miestą, jo apylinkes, mokyklas. Net į Samarkandą nuvežė visus dalyvius.

Pedagoginių skaitymų dalyviai, tarp jų ir šių eilučių autorius, labai patenkinti renginio organizavimu, turiniu, draugų uzbekų sveitingumu, rytietišku vaišingumu bei virtuve.

J. Vaitkevičius

1988 VI 10

7. Konferencija Debrecene

1988 m. rugpjūčio 15–18 dienomis Vengrijoje, Debreceno universitete vyko tarptautinė konferencija tema „A. S. Makarenkos pedagoginės idėjos ir dabartis“. Konferencijoje pranešimus skaitė mokytojai ir pedagogikos mokslo darbuotojai iš TSRS, VDR, VFR, aukštųjų ir vidurinių mokyklų mokytojai, filosofai, sociologai bei psichologai iš įvairių Vengrijos mokslinių institutų bei mokymo įstaigų.

Buvo plačiai pasidalyta mintimis, kaip taikomos A. S. Makarenkos idėjos dabartiniu metu, pertvarkant liaudies švietimo sistemą, ypač sprendžiant tokias aktualias liaudies švietimo problemas kaip darbinis auklėjimas, mokinių saviveikla, šeimos ir visuomenės problemos kovojant su nepilnamečių nusikalstamumu ir kt.

Šių eilučių autorė pasidalijo mintimis tema „Makarenka apie šeiminių auklėjimą ir dabartinės šeiminio auklėjimo problemos Lietuvoje“.

Konferencija sukėlė daug diskusijų. Joje gausiai dalyvavo pedagogai praktikai, kurie

iškėlė opiausias jaunosios kartos auklėjimo problemas ir bandė ieškoti būdų, kaip jas racionaliau spręsti.

Prof. M. Karčiauskienė

Birutė Pociūtė – tarnybinio kelio posūkiuose

Juozas Vaitkevičius

B. Pociūtė – jauniausia katedros dėstytoja. 1975 m. baigusi VVU psichologijos specialybę paskirta dirbti katedroje. 1978 m. įstojo į neakivaizdinę aspirantūrą. 1983 m. apgynė kandidato disertaciją ir iki 1988 m. dirbo asistente. Tik 1988 m. jai patikimos vyr. dėstytojos pareigos. Tad sveikiname Birutę, tikrai nusipelnusią šių pareigų. Linkime sėkmingai darbuotis ugdant aukštos kvalifikacijos specialistus. Norime matyti Jus, Birutė, aktyvią katedros narę, gerą draugę.

Deja, šiais 1988 m. beveik tuo pačiu metu B. Pociūtė skiriama Istorijos fakulteto prodekane. Tai ir džiugu, ir liūdna.

Džiugu, kad jaunas žmogus kopija visuomenės hierarchijos laiptais (administracija), tik gaila, jeigu pedagogika praras jauną, perspektyvią mokslininkę. Tikime, kad B. Pociūtė suderins pedagoginį, administracinį ir mokslinį darbą.

Šito ir asmeninės laimės jai linki Pedagogikos katedros kolektyvas.

Naujas katedros narys!

Juozas Vaitkevičius

1988 m. pavasarį į katedros kolektyvą atėjo naujas žmogus, buvęs mūsų aspirantas, sėkmingai apgynęs pedagogikos mokslų kandidato disertaciją – R. Paulauskas. Nors iki šiol R. Paulauskas svarbiausią dėmesį skyrė paauklių teisėtarkos pažeidėjų elgesio tyri-

mams, tačiau jo interesų ratas gana platus. Tikimasi, kad naujas jaunas mokslininkas-pedagogas jaugs į darnų katedros kolektyvą, pagyvins šio kolektyvo veiklą, tęs gražias mūsų darbaus ir darbštaus kolektyvo pedagoginės, mokslinės bei visuomeninės veiklos tradicijas.

Sveikiname naują kolektyvo narį ir linkime visokeriopos sėkmės.

Rolandas Paulauskas

(Autobiografija)

Gimiau 1958 m. rugsėjo 3 d. mokytojų šeimoje. Seneliai taip pat buvo pedagogai. 1975 m. baigiau Panevėžio V vidurinę mokyklą. 1976 m. įstojau į VVPI filologijos fakultetą. Baigiau 1987 m. ir įsigijau anglų kalbos mokytojo specialybę. 1983 m. baigiau Marksizmo-leninizmo universiteto filosofijos skyrių. 1988 m. apgyniau pedagogikos mokslų kandidato disertaciją. Nuo 1980 iki 1986 m. dirbau Vilniaus specialiojoje PTM Nr. 1, o 1986–1988 m. Pedagogikos mokslinio tyrimo institute pedagogikos ir psichologijos sektoriuje jaunesniojo moksliu bendradarbiu.

Hobi – „nusikaltėliai“. Hobi sieju su tiesioginiu darbu.

Naujas katedros vedėjas

Nuo 1986 metų Pedagogikos katedrai sėkmingai vadovauja pedagogikos mokslų daktaras profesorius Juozas Vaitkevičius.

Istorijos fakultetas šių metų rugsėjo mėn. paminėjo gražų profesoriaus jubiliejų. Visos Lietuvos pedagogai ir visuomenė plačiai pažįsta profesorių J. Vaitkevičių. Jis daugelio knygų, daugybės straipsnių autorius, aktyviai dalyvauja visuomeniniame-pedagoginiame respublikos gyvenime, analizuoja dabartines liaudies švietimo problemas. Profesorius sėkmingai vadovauja gausiam aspirantų būriui. Jo parengtų ir apsigynusių as-

pirantų rasime kiekvienoje Lietuvos pedagoginio profilio aukštojoje mokykloje.

VU pedagogikos katedros nariai visados jaučia humanišką savo katedros vedėjo dėmesį. Katedroje nėra vietos formalizmui, vylia šilti, nuoširdūs santykiai.

Katedros nariai sveikina savo vedėją, linki visados išlikti žvaliam, kūrybingam.

Svečias iš Olštino

Rolandas Paulauskas

Nuo 1988 m. spalio 6 iki 26 dienos Pedagogikos katedroje stažavosi Olštino aukštosios pedagoginės mokyklos rektorius prof. Stanislovas Kavulia. Svečią iš LLR domino lenkų pedagoginis palikimas ir pedagoginės tradicijos Vilniaus universitete, katedros mokslinio darbo kryptys ir problemos bei socialinės pedagogikos aktualijos Lietuvoje. Viešnagės metu prof. S. Kavulia konsultavosi su universiteto ir pedagoginio instituto profesoriais ir docentais (J. Vaitkevičiumi, L. Jovaiša, J. Aniču, M. Karčiauskiene, K. Poškumi, P. Šabasevičiumi ir kt.), savarankiškai dirbo Respublikinėje ir universiteto bibliotekose, domėjosi Vilniaus lenkiškų mokyklų, Pionierių rūmų ir kitų užmokyklinių įstaigų darbu. Posėdžių metu svečias supažindino katedros narius su pedagoginės minties ir mokyklos raida Lenkijoje, paskutiniaisiais lenkų tyrinėtojų darbais bei ateities planais.

Šalia mokslinio darbo prof. S. Kavuliai buvo pasiūlyta kultūrinių renginių programa.

Rektorius lankėsi Kaune, Trakuose, Rumšiškių liaudies buities muziejuje, pabuvojo Vilniaus operos ir baleto teatre ir kt. įžymiose istorinėse bei kultūrinėse vietose, užmezgė ryšius su VVU ir VVPI administracija. Svečio žodžiais, viešnagė buvo turininga ir maloni.

Svečias iš Lodzės universiteto

Vanda Aramavičiūtė

Š. m. lapkričio mėnesį (nuo 7 iki 30 d.) katedroje viešėjo Lodzės universiteto profesorius, auklėjimo teorijos ir istorijos katedros vedėjas Tadeušas Jalmužna. Svečias supažindino su Lodzės universiteto struktūra, atskirų fakultetų mokymo-auklėjimo turiniu, laimėjimais ir problemomis. Kolegoms iš Lodzės galima geranoriškai pavydėti, nes tarp kitų fakultetų tinkamą statusą turi ir pedagogikos fakultetas, o kartu ir kelios pedagogikos katedros (auklėjimo, didaktikos ir kt.).

T. Jalmužna labai domėjosi, kaip persitvarko įvairių tipų mokyklos dabartinėje socialinėje-ekonominėje situacijoje, kaip rengiami pedagoginiai kadrai, kaip vykdomi Lietuvos pedagogikos istorijos tyrimai. Šiuo tikslu svečiui buvo sudarytos galimybės aptarti rūpimas problemas su katedros darbuotojais, taip pat pabuvoti Vilniaus pedagoginiame institute, Vilniaus 19 vid. mokykloje, padirbėti Vilniaus mokslinėse bibliotekose, aplankyti Pedagogikos muziejų.

Iš įdomios kelionės sugrįžus

Juozas Vaitkevičius

Pagal mūsų ir Frankfurto prie Maino universitetų bendradarbiavimo sutartį man teko pabuvoti Frankfurte J. V. Gėtės universitete (1990 09 01–21 d.).

J. V. Gėtės universitetas – didžiulė mokslo institucija, kurioje mokosi 30–35 tūkst. studentų iš įvairių pasaulio kraštų. Mane labiausiai domino pedagogų rengimas.

Universitete yra didaktikos centras su gausia pedagogikos biblioteka, veikia 5 pedagogikos institutai, kurių užduotis – rengti įvairių lygių mokykloms (nuo ikimokyklinių iki gimnazijos) mokytojus, juos tobulinti po

studijų, tirti mokyklų darbą, rengti programas, mokymo priemones ir kt.

Apie pedagogų rengimą šiame universitete, mano paprašytas, prof. G. Biomė parašė straipsnį „Mokytojas ir pedagogika“ (žr. Mokykla. 1992. Nr. 6.).

Studijos universitete vyksta ne sesijomis. Studentai privalomus kursus gali lankyti ir atsiskaityti bet kada. Čia skaitomos paskaitos tradiciniu – lekcijų metodu. Studentams teikiama daug laisvės, bet ir pareigos labai apibrėžtos.

Teko lankytis Vasario 16-osios gimnazijoje, kurioje mokosi lietuvių vaikai ir viso pasaulio pagal vokiškos gimnazijos programas. Mokytojų ir mokinių santykiai labai draugiški. Tačiau tvarka, drausmė – vokiška: viskas numatyta, suplanuota, apibrėžta ir nuo plano nė žingsnio. Pavyzdžiui, pamokų tvarkaraštis – įstatymas. Jokių pažeidimų, net ir svečiams iš Lietuvos atvykus. Po pamokų – prašau, jeigu mokiniai to pageidaus savo laisvalaikiu, nes čia suplanuota visa mokinio para.

Persitvarkymai

Per pastaruosius 1990–1992 metus katedros gyvenime įvyko ryškių pokyčių: 1990 m. rudenį į ilgametę stažuotę į JAV išvyko katedros asistentas R. Paulauskas. Tai pirmas atvejis mūsų gyvenime. Tuo metu dėl katedros iškilo hamletiškas klausimas „būti ar nebūti“. Rektorate sklandė mintis – panaikinti pedagogikos katedrą universitete. Po ilgų diskusijų katedra palikta. Tačiau joje dirbantiems 3 profesoriams: M. Karčiauskienei, L. Jovaišai, J. Vaitkevičiui (katedros vedėjas) palikta pusė etato. Pusininku tapo ir docentas K. Poškus – vos ne visi katedros dėstytojai pensininkai. Daug ir ilgai diskutuota dėl studijų plano rengiant pedagogus universitete. Pagaliau problema išspręsta pedagogų naudai: dera-

ma vieta studijų plane skiriama pedagoginių disciplinų ciklui – 320 val. Pedagogikos disciplinoms – bendroji pedagogika, didaktika, hodegetika, socialinė ir lyginamoji pedagogika – 160 val.), pedagoginėms praktikoms – 10–12 sav. Kurioje studijų pakopoje bus rengiami pedagogai – priklausė nuo dekanatų ir tarybų nutarimo.

Prof. J. Vaitkevičius

Kelionė į Suvalkiją

Magdalena Karčiauskienė

1990 m. pavasarį pedagogikos katedros nariai surengė ekskursiją po Suvalkiją. Lietuvos mokytojų draugija maloniai sutiko duoti mums transportą. Gera, kad tarp mūsų yra šios draugijos pirmininkas.

Mums rūpėjo plačiau susipažinti su žymesnėmis Suvalkijos vietovėmis, ypač susijusiomis su Lietuvos kultūra bei pedagoginėmis problemomis. Todėl niekur nesustodami pervažiavome Nemuną.

Mums, pedagogams, rūpėjo pabuvoti Veiveriuose, pirmosios lietuviškos gimnazijos vietovėje. Apžiūrėjome pastatą, buvusią sporto aikštę, estrados ir gražaus parko vietą. Suskaudo širdį. Viskas apleista, apgriauta, užversta šiukšlėmis. Šiuose rūmuose ir po parką man teko vaikščioti 1932–1934 metais, kai mokiausi Veiverių Tomo Žilinsko vidurinėje (keturklasėje) mokykloje. Tiesa, rūmai buvo kuklūs, bet tvarkingi. Kuklūs, bet kultūringoje aplinkoje stovėjo ir Tomo Žilinsko, praminto lietuvių mokytojų tėvu, biustas. Dabar – šiukšlynas. O seminarijos sodas su jo tvenkiniais ir bandomaisiais sklypeliais kadaise buvo žinomas visoje Lenkijos Karalystėje. Tvarkingas jis buvo ir Nepriklausomoje Lietuvoje. Dabar ten viskas sujaukta, medžiai išpjauti, sodo teritorija netvarkingai užstatoma pastatais, buvę tvenkiniai priversti visokio šlamšto.

Su skaudančia širdimi nuėjome į Veiverių vidurinę mokyklą, stovinčią greta buvusios seminarijos. Buvo šeštadienis. Radome kelis mokytojus, o mokiniai buvo išvykę į laukus akmenų rinkti. Taigi ir sakėme: o gal geriau čia, šioje mokytojams brangioje vietoje, reikėtų bent kiek apsitvarkyti. O gal ir pedagogų draugijai reikėtų ką nors padaryti. Deja, deja. Gal ne visus tokia padėtis jaudina?

Po Veiverių aplankėme Skriaudžių bažnytkaimį. Užėjome į kapines, kuriuose palaidotas kanklininkų tėvas Pranas Puskunigis. Ir vėl prisiminimai. Čia su savo globėja Onute Gustaityte vaikystėjeėjau kankliuoti. Labai prie šio kapo traukė mūsų kolegę Birutę Jatautaitę, žinomą mūsų kanklininkę. Ją fotografavome su kanklėmis prie Puskunigio, į kurio karstą taip pat buvo įdėtos kanklės, kapo.

Tolesnė kelionė – Marijampolė. Mus čia domino garsioji Marijampolės gimnazija, tiek daug šviesių asmenybių davusi Lietuvai. Susipažinome su gražiai įrengtu turtin gu šios mokyklos muziejumi. Marijampolėje taip pat aplankėme mokytojų seminariją, išaugusią iš Veiverių mokytojų seminarijos.

Užėjome į kapines. Nulenkėme galvas prie Petro Armino, Žemaitės ir kitų Lietuvai brangių ir mums patiems artimų žmonių.

Vakare nuvažiavome į Kazlų Rūdą, kur miškų ūkis mus pavaišino ir davė nakvynę. Miško muziejaus vedėjas V. Martinaitis susipažino su gražiai sutvarkytais turtingais muziejaus eksponatais, buvusios Kazlų Rūdos miškų urėdijos, vėliau tapusios miškų ūkiui istorija, ir šios apylinkės įdomybėmis. Stebino gražiai sutvarkyta šios įstaigos aplinka.

Padėkoję už vaišes, iš ryto keliavome toliau. Rūpėjo aplankyti V. Kudirkos kapą,

pabuvoti prie jo paminklo Naumiestyje, aplankyti jo ir S. Neries gimtinę.

Pakeliui pravažiavome Lygunų kaimą. Užėjome į čia esančias kapines pamąstyti ir susikaupti prie 1863 m. sukilėlių kapų. Mūsų bendrakeleivis Vytenis Grabauskas plačiau papasakojo apie šio krašto istoriją.

Naumiestyje didžiausias susikaupimas buvo prie V. Kudirkos kapo, rūtomis apsodinto, su paminklu, vaizduojančiu ne laiku lūžusį medį, su jame iškaltais Lietuvos himno žodžiais, kurių taip bijojo visokie Lietuvos okupantai. Prie esančio miesto skvere V. Kudirkos paminklo, ačiū Dievui, išlikusio per visas karo audras, vėl pajutome visą V. Kudirkos dvasios stiprybę. Malonu buvo ten matyti atvažiavusius iš tolimesnių Lietuvos kampelių susikaupusius jaunuolius.

Sustojome prie Šešupės tilto, aprašyto V. Kudirkos satyrose. Prisiminėme V. Kudirkos aprašytas vietas, kaip caro pareigūnų arkliai čia baidėsi lietuviškų užrašų. O gal ir dabar jų kas nors baidosi?

Specializuotoje pedagogikos taryboje

Vytautas Bernotas

Nuo 1978 metų gegužės 5 dienos iki 1992 metų birželio 30 dienos buvo apginta 146 disertacijos (dvi iš jų – daktaro laipsniui gauti). Jas parašė 105 Lietuvos, 41 – Latvijos, Estijos, Rusijos, Baltarusijos ir Tadžikijos pedagogai. Daugiausia disertacijų ginti pateikė Vilniaus universitetas (47), Vilniaus pedagoginis institutas (30), Kauno technologijos universitetas (9). Gausiausiai jų apginta 1990 (16), 1970 (13), 1981, 1982 ir 1992 (po 12), 1984 ir 1987 (po 11) metais. Disertacijas gynė 116 aukštųjų mokyklų dėstytojų ir mokslo darbuotojų, 25 mokytojai ir 5 kitų sričių darbuotojai.

Disertacijų tematika įvairi: disertantai nagrinėjo aukštosios mokyklos pedagogiką, bendrojo lavinimo vidurinės mokyklos auk-

lėjimo teoriją ir metodiką, pedagogikos istoriją, ikimokyklinio auklėjimo pedagogiką, profesinės technikos mokyklos pedagogiką, sprendė profesinio orientavimo ir darbinio auklėjimo problemas, mokyklotyrą, delinkventinę pedagogiką, amžiaus tarpsnių pedagogikos klausimus ir kt.

Daugiausia disertacijų apginta iš aukštosios mokyklos pedagogikos. Tai palyginti nauji ir labai reikalingi tyrimai. Daugiausia aukštosios mokyklos problemas gvildeno Kauno technologijos universiteto dėstytojai bei Vilniaus universiteto aspirantai, vadovaujami profesorių L. Jovaišos, J. Vaitkevičiaus ir kt.

Disertacijas sėkmingai ginė ir VU Pedagogikos katedros dėstytojai. Antai doc. V. Aramavičiūtė daktaro disertacijoje nuodugniai išnagrinėjo vyresniųjų moksleivių dorovinės pozicijos formavimo problemas bei būdus. B. Pociūtė – studentų asmeninę adaptaciją akademinėje grupėje. Ji atskleidė šios adaptacijos problemų esmę, turinį, dinamiką, sudarė jų sprendimo modelį. G. Purvaneckienė analizavo studentų gebėjimą dirbti mokslo tiriamąjį darbą. Panašią problemą sprendė ir I. Dagytė. S. Valatkieienė apgynė disertaciją iš užsienio pedagogikos. R. Paulauskas tyrė delinkventinės pedagogikos problemas. Sėkmingai gynė disertacijas ir kitų VU katedrų dėstytojai (A. Ramoškienė, M. Prokopčik, L. Malcienė, A. Dumčienė ir kt.).

Pastaraisiais metais apgintos dvi kandidate ir viena daktaro disertacija, nagrinėjančios modulinį mokymą. Vytauto Didžiojo universiteto docentės P. Jucevičienės daktaro disertacijoje „Modulinio mokymo teoriniai pagrindai“ suformuluoti modulinio mokymo principai, parengti modulių programų bei modulių kūrimo kriterijai ir metodika.

Iš pateiktos medžiagos matyti, kad visų apgintų disertacijų tematika aktuali ir reikš-

minga pedagogikos mokslui. Specializuotoji taryba visas gintas disertacijas, išskyrus tik vieną, teigiamai įvertino ir jų autoriams suteikė mokslų daktaro arba kandidato laipsnį.

Konferencijos

1. Baltijos universitetai tariaisi

1992 m. gegužės 30–31 d. katedroje vyko tradicinis Pabaltijo (Tartu, Latvijos ir Vilniaus) universitetų pedagogikos katedrų seminaras, skirtas aptarti pedagogų rengimo universitete problemas. Visų katedrų atstovai dalijosi mintimis, patirtimi šiuo klausimu, priimtas bendras visų katedrų kreipimasis į universitetų rektorius.

Prof. J. Vaitkevičius

2. Konferencija

1992 m. gegužės 30–31 d. Pedagogikos katedra savo fakultete organizavo mokslinę konferenciją būsimo mokytojo rengimo universitete klausimams aptarti. Konferencijoje dalyvavo Vilniaus, Latvijos, Tartu universitetų pedagogikos katedrų atstovai.

Konferenciją pradėjo Filosofijos fakulteto dekanas doc. J. Karosas. Jai pirmininkavo Pedagogikos katedros vedėjas prof. J. Vaitkevičius. Aptarta pedagogų rengimo universitete struktūra, mokytojo vaidmuo šiandieninėje Baltijos šalių, atkūrusių savo nepriklausomybę, mokykloje, bakalauro ir magistrų rengimo perspektyva, filosofijos, etikos, sociologijos problemos, pedagogikos kurso, didaktikos vieta ir vaidmuo ugdymo struktūrose ir kiti klausimai. Pranešimus padarė pedagogikos katedrų dėstytojai.

Susitarta toliau palaikyti ryšius sprendžiant konkrečias būsimų mokytojų rengimo problemas.

Po konferencijos buvo organizuota iškilminga vakarienė.

Doc. K. Poškus

3. Katedra mini pedagogus

1992 m. spalio 24 dieną prof. M. Karčiauskienė surengė minėjimą-seminarą, skirtą Juozo Geniušo 100-osioms metinėms. Parengta 10 pranešimų. Juos skaitė mūsų katedros ir Vilniaus pedagoginio universiteto pranešėjai. Dalyvavo ir kalbėjo apie tėvą Geniušo sūnus, nedaugelis svečių.

1993 m. kovo 20 d. šių eilučių autorius surengė Vydūno 125 metų jubiliejinę konferenciją. Parengta 13 pranešimų. Juos skaitė mūsų katedros, Vilniaus pedagoginio universiteto, Lietuvos mokslų akademijos, Pedagogikos instituto, Lietuvos muzikos akademijos Klaipėdos filialų pranešėjai. Konferencijoje dalyvavo apie 60 žmonių (nors buvo išsiųsta 100 kvietimų), du kanklininkai, tačiau užsiregistravo apie 30. Tai buvo pirmoji Vydūno pedagoginė konferencija. Pranešimai parengti spaudai.

Prof. L. Jovaiša

4. Katedra tobulinasi

1992 m. katedros posėdyje nutarta rengti tobulinimosi konferencijas, nes universitetų reforma kelia naujus uždavinius. Gruodžio mėn. 19 d. buvo nagrinėjami bendrosios pedagogikos dėstymo klausimai. Pranešimus skaitė: K. Poškus, B. Pociūtė, L. Jovaiša. 1993 m. vasario 20 d. nagrinėti didaktikos dėstymo klausimai. Pranešimus padarė: J. Vaitkevičius, V. Bernotas, G. Purvaneckienė. 1993 m. balandžio 17 d. nagrinėti auklėjimo teorijos klausimai, išklaustas prof. P. Jucevičienės pranešimas apie Europos švietimo sistemas ir studijų organizavimą. Ji turėjo daug išpūdžių iš ilgalaikės stažuotės Švedijoje. Dalyvavo svečių iš VPU. Pranešėjai V. Aramavičiūtė, S. Valatkienė. Verta paminėti ir katedros narių susitikimą su metodikų dėstytojais ir pedagoginės praktikos vadovais.

Šie faktai rodo, kad katedra intensyviai dirba ne tik auditorinį, bet ir kultūrinį darbą.

Prof. L. Jovaiša